

statens
Försvarshistoriska
museer

Årsredovisning | 2016

Året i sammandrag

Januari

Armémuseum (AM) inleder året med att två överlevare från förintelsen berättar om sitt livsprojekt: Att berätta.

Februari

Tillsammans med SMHA-museerna i västra Sverige deltar kansliet i Seniormässan i Göteborg.

Mars

Flygvapenmuseum (FVM) färdigställer den första delen av ombyggnaden i basutställningen Om kriget kommer – Sverige under kalla kriget.

AM drar rekordpublik med dramatiserade sportlovvisningar på tema "Vem har makten".

SMHA-kansli deltar i Arbetslivsmuseernas museidagar i Halmstad.

April

JAS 39 Gripen version E lanseras på FVM.

AM fördubblar antalet stadsvandringar på tema spioner tack vare publikintresset.

Maj

Museiföreståndarkonferens på FVM den 19-20 maj.

SMHA arrangerar årets största Reenactment på Skillingaryds regementsshed tillsammans med Riksförbundet Sveriges Militärkulturhistoriska Föreningar.

Det återkommande internationella fansymposiet "In Hoc Signo" med deltagare från 11 nationer hålls på AM.

Juni

FVM inviger utställningen Djur och krig.

Juli

Under Prideveckan och deltar AM i Pridehouseprogrammet som värd för en temadag om försvaret.

Augusti

AM deltar i ICOM:s internationella möte i Milano.

Utställningen om Storbritannien under första världskriget öppnar på AM.

Flygvapnet firar 90 år med jubileumsbankett på FVM och flygdagar på Malmen 27-28 aug. 28 000 besöker Flygvapenmuseum på två dagar.

September

AM har ett föredrag om propaganda och film i första världskrigets Storbritannien.

FVM genomför arrangemanget Back to the 80's den 10 september.

SMHA-kansli deltar i European Association of Archaeologists årskonferens i Vilnius med en session på temat "Safe Behind Walls and Ramparts".

Oktober

Världens enda bevarade jaktflygbåt Macchi M.7 ställs ut i FVM:s basutställning.

Utbildningskonferens för SMHA-museerna på temat digitalisering äger rum på Jamtli, Östersund.

AM uppmärksammar FN-dagen med ett föredrag av en FN-soldat som varit i Mali samt en presentation av intervjuprojekt om människor på flykt undan krig.

November

Personal från Flygvapenmuseum medverkar i det populära TV-programmet Historieätarna.

AM inviger utställningen Ungern under första världskriget.

December

FVM lanserar sin nya webbplats.

Året avslutas med nyårssalut med Eskilstuna Skarpskyttekår på AM:s gård.

Innehåll

ÅRET I SAMMANDRAG	1
INNEHÅLL	2
1 FÖRORD	3
2 INLEDNING	4
2.1 VERKSAMHETSUPPDRAGET	4
2.2 VERKSAMHETSÅRET 2016 I KORTHET	4
2.3 EKONOMISK ÖVERSIKT	7
3 VERKSAMHETSOMRÅDE BEVARANDE	12
3.1 ARMÉMUSEUM	12
3.2 FLYGVAPENMUSEUM	13
3.3 RESULTATBEDÖMNING	14
4 VERKSAMHETSOMRÅDE FÖRMEDLING	17
4.1 ARMÉMUSEUM	17
4.2 FLYGVAPENMUSEUM	18
4.3 RESULTATBEDÖMNING	20
5 VERKSAMHETSOMRÅDE KUNSKAPSUPPBYGGNAD	23
5.1 ARMÉMUSEUM	23
5.2 FLYGVAPENMUSEUM	23
5.4 RESULTATBEDÖMNING	24
6 VERKSAMHETSOMRÅDE STÖD	26
6.1 SVERIGES MILITÄRHISTORISKA ARV	26
6.2 RESULTATBEDÖMNING	27
7 VERKSAMHETSOMRÅDE TRADITIONSVÅRD	29
7.1 RESULTATBEDÖMNING	29
8 ÖVRIG ÅTERRAPPORTERING	31
8.1 SAMVERKAN MED ANDRA MYNDIGHETER OCH AKTÖRER	31
8.2 INTERNATIONELLT UTBYTE OCH SAMVERKAN	33
8.3 JÄMSTÄLLDHETS- OCH MÅNGFALDSPERSPEKTIV	34
8.4 BARN OCH UNGDOMAR	35
8.5 TILLGÄNGLIGHET FÖR PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING	36
8.6 ÅTGÄRDER FÖR ATT NÅ NYA BESÖKARE	36
8.7 EFFEKTERNA AV INFÖRANDET AV FRI ENTRÉ	38
8.8 LOKALKOSTNADER	39
8.9 AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	40
9 ORGANISATION	42
9.1 KOMPETENSFÖRSÖRJNING	42
9.2 ARBETSMILJÖ	43
9.3 VERKSAMHETSUTVECKLING	44
10 FINANSIELL REDOVISNING	47
10.1 RESULTATRÄKNING	47
10.2 BALANSRÄKNING	48
10.3 ANSLAGSREDOVISNING	50
10.4 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	50
10.5 SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	64
INTYGANDE	65

1 Förord

För statliga museer har 2016 varit ett år som i hög grad kännetecknats av nya förutsättningar. Kulturens och museernas roll i samhällsutvecklingen har blivit föremål för en livlig debatt i olika forum. Införandet av fri entré har bidragit till att besöksantalet har nått oväntade höjder. För Statens försvarshistoriska museer (SFHM) har 2016 resulterat i besöksrekord för både Flygvapenmuseum och Armémuseum. Sammanlagt 326 968 besökare, att jämföra med 206 825 året innan, betyder en ökning med 58 procent. Glädjande är att en stor del av den positiva utvecklingen beror på att museerna besöks av allt fler barn och ungdomar. De 23 nätverksmuseerna i Sveriges militärhistoriska arv (SMHA) hade tillsammans 322 906 besökare, i det närmaste en dubbling från 2008 då det särskilda statsbidraget infördes och nätverket startades.

I takt med att alltmer information om föremål och foton publiceras på den digitala plattformen Digitalt museum ser vi också ett växande intresse för innehållet i museernas samlingar. Att göra fler föremål tillgängliga är en önskan som både museipersonal och besökare delar. Under året har utställningarna i museerna därför börjat kompletteras med fler visningar av magasinerna. Förutom att det är en spännande upplevelse i sig att besöka ett magasin så ger det en inblick i det omfattande och viktiga arbete som görs för att vårda och bevara kulturarvet. Kanske kan det bidra till intressanta diskussioner om vilket kulturarv som bör bevaras, och hur det ska göras möjligt givet begränsade resurser? Under året har SFHM:s medarbetare själva funderat över detta, vilket kommit till uttryck i en ny policy för förvärv och gallring av föremål.

SFHM:s årsredovisning för 2016 är ett dokument som tagits fram utifrån alla formella krav som ställs på dess innehåll. Men mer än så, det är en dokumentation över en innehållsrik och spännande verksamhet där oerhört mycket åstadkoms med förhållandevis begränsade resurser.

SFHM:s vision från 2011 bedöms i allt väsentligt vara uppfylld och de försvarshistoriska museerna kan numera beskrivas som tydligt etablerade kulturhistoriska institutioner. I och med det arbete som påbörjats under 2015–2016 för att nå nya och fler besökare utifrån ett inkluderande synsätt och att utvecklas som forum för kunskapsinhämtning, idédebatt och upplevelser, finns en god grund lagd för fortsatt utveckling av verksamheten när ny överintendent tar vid under 2017.

Ett stort TACK till alla SFHM:s medarbetare – det är er kompetens, er flexibilitet och ert engagemang som gör verksamheten som redovisas i denna årsredovisning möjlig.

Helene Rånlund
Vikarierande Överintendent

2 Inledning

2.1 Verksamhetsuppdraget

Statens försvarshistoriska museer (SFHM) har till uppgift att främja kunskapen om det svenska försvaret genom tiderna och om försvarets roll i samhällsutvecklingen. Myndighetens verksamhet regleras i förordning (2007:1178) med instruktion för Statens försvarshistoriska museer, i förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter och i det årliga regleringsbrevet. I myndigheten ingår avdelningarna Armémuseum i Stockholm, Flygvapenmuseum i Linköping, Sveriges militärhistoriska arvs kansli, Försvarets traditionsnämnd, samt en myndighetsgemensam stabsfunktion för styrning och administrativa frågor med mera. Vägledande för genomförandet av verksamheten är den myndighetsövergripande vision som fastställdes 2011:

SFHM ska vara Östersjöregionens ledande aktör för kunskapsgestaltning av försvarets roll i samhällsutvecklingen.

2.2 Verksamhetsåret 2016 i korthet

Den samlade bedömningen är att SFHM i allt väsentligt genomfört sitt uppdrag i enlighet med uppsatta mål för 2016 och att verksamheten håller en god kvalitet. De myndighetsövergripande prioriteringar som varit vägledande för det gångna året är införandet av fri entré-reformen, att nå fler och nya besökare utifrån ett inkluderande synsätt, digitalisering och föremålsregistrering.

Fri entré till de statliga museerna som infördes den 1 februari 2016 har för SFHM:s museer medfört en omfattande ökning av antalet besökare. Det totala antalet som besökte Armémuseum och Flygvapenmuseum var 326 968 att jämföra med 206 825 under 2015. Nya visningskoncept och programaktiviteter har utvecklats under året för att erbjuda ett bredare och varierat utbud för olika målgrupper. Särskilt fokus har, liksom tidigare år, varit barn och ungdomar liksom att nå ut till en större mångfald av besökare. Sociala medier blir en allt viktigare kanal för marknadsföringen och kommunikationen med dem som är intresserade av verksamhetens olika delar. Den fleråriga satsningen på att modernisera myndighetens fyra webbplatser slutfördes och från med 2016 görs uppföljning av även antalet digitala besökare. I takt med att alltmer information publiceras på Digitalt Museum fortsätter intresset för museernas samlingar genom fler förfrågningar m.m. Under året har magasinvisningar införts som del i visningsutbudet. Intresset för att låna föremål ur samlingarna är stort och antalet depositioner fortsätter öka.

Översynen av Flygvapenmuseums basutställningar har fortsatt med fokus på förbättringar av texter, teknik och generella tillgänglighetsaspekter. Sammanlagt har 6 tillfälliga utställningar visats under året med teman som belyser olika slags frågeställningar om krig, flykt och fred. Flertalet har genomförts i samarbete med andra aktörer, bland annat Cirkus Cirkör.

En ny policy och riktlinjer för förvärv och gallring av föremål har utarbetats för att tydliggöra vilka kriterier som är styrande för vilket kulturarv som ska bevaras för framtiden inom SFHM:s ansvarsområde. Båda museerna har arbetat med att förbättra förutsättningarna för förvaring men också arbetsmiljön i föremålsmagasinen. Förberedelser har pågått inför den omfattande flytt av Flygvapenmuseums föremål till ett nybyggt och mer ändamålsenligt magasin som sker hösten 2017. Två lokaler för magasinering kan därmed avvecklas.

Med digitaliseringsplanen som utgångspunkt har 2016 främst ägnats åt att förbättra ramverket för arbetet med innehållet i föremålsdatabasen Primus. Riktlinjer har tagits fram som stöd för

registrering av föremål och bilder i syfte att förbättra kvaliteten i databasens innehåll (metadata) och användbarheten, bland genom att utveckla sökmöjligheterna i Digitalt museum med hjälp av ämnesord (Kulturnav).

Den egeninitierade översynen av stödet till museerna i SMHA-nätverket har resulterat i en hemställan till regeringen om ändringar i sammansättningen av ingående museer. Underlaget blir också en viktig utgångspunkt i det vidare och löpande arbetet med de riktade insatser i musealt stöd som erbjuds nätverksmuseerna parallellt med statsbidraget.

Myndighetsövergripande prioriteringar utöver digitalisering, har informationssäkerhet, arkivfrågor och vidareutveckling av den ekonomiska styrningen av avgiftsfinansierad verksamhet. Bland annat startades ett projekt för att se över museibutikernas prissättning m.m. Under året har det ackumulerade underskottet i verksamheterna med krav på full kostnadstäckning minskat enligt plan.

Arbetsmiljöfrågorna har de två senaste åren utgjort en särskild prioritering i SFHM:s verksamhetsplan. Under 2016 har mål fastställts för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön och skyddsron med denna inriktning genomfördes under hösten. Verksamheten har genomförts med samma omfattning personalresurser som året innan, 71 årsarbetskrafter. Medelantalet anställda uppgick till 82 (84 för 2015) har, liksom föregående år, en jämn fördelning mellan kvinnor och män.

Följande resultatredovisning är indelad i fem verksamhetsområden: Bevarande, Förmedling, Kunskapsuppbyggnad, Stöd och Traditionsvård. För varje område redovisas resultat och prestationer i förhållande till uppgifter och återrapporteringskrav i SFHM:s instruktion och regleringsbrev. De tvärspektoriella aspekterna som SFHM ska integrera i verksamheten återspeglas i redovisningen av de olika verksamhetsområdena och sammanfattas även i särskilda avsnitt. Information om jämställdhet, mångfald- och barn samt internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete återfinns därför på flera ställen i resultatredovisningen.

Redovisningen av de kvalitativa aspekterna av verksamhetens resultat görs under respektive verksamhetsområde för att på så sätt tydliggöra att kvalitet är en integrerad aspekt i måluppfyllelsen.

För verksamhetsområde Bevarande är den sammanfattande bedömningen att verksamheten håller god kvalitet även om det kvarstår en del arbete vad gäller registrering av föremål. Av uppskattningsvis 100 000 föremål i Flygvapenmuseums samling hade 44 405 registrerats i samlingsdatabasen Primus vid utgången av 2016. Resultatet av SFHM:s egenkontroll genom stickprov av föremål och deras placeringar visar att 95 procent av föremålen i Armémuseums och Flygvapenmuseums samlingar uppfyller kraven på korrekt information avseende placering.

För verksamhetsområde Förmedling är den sammanfattande bedömningen att Armémuseums och Flygvapenmuseums publika verksamhet håller god kvalitet. Det totala antalet besökare har ökat kraftigt jämfört med året innan. Sedan införandet av fri entré i februari 2016 har antalet besökare ökat med 96 101 vilket motsvarar en ökning på knappt 50 procent. Effekterna av införande av fri entré avseende besöksutveckling redovisas närmare i avsnitt 8.7. Brukarundersökningar som genomförts visar att besökarna varit nöjda. Att museernas verksamhet håller hög kvalitet visas även av de omdömen som ges av besökare på webbplatsen Tripadvisor. Flygvapenmuseum har även under 2016 fått högst betyg av samtliga statliga museer.

För verksamhetsområde Kunskapsuppbyggnad är den sammanfattande bedömningen att verksamheten hållit god kvalitet. SFHM har under 2016 i egen regi och i samverkan med externa

parter drivit 6 forskningsprojekt. Sammanlagt har 4 publikationer och 6 artiklar av SFHM:s personal publicerats.

För verksamhetsområde Stöd är den sammanfattande bedömningen att resultatet av myndighetens stödjande verksamhet är mycket gott. SMHA-kansli har under året fortsatt att prioritera det riktade stödet vilket gjort det möjligt att sätta de museirelaterade frågorna i fokus. SMHA-kansli har under 2016 hanterat totalt 101 bidragsansökningar fördelat på 95 ärenden och betalat ut sammanlagt 18 805 600 kr (brutto) i statsbidrag.

För verksamhetsområde Traditionsvård är den sammanfattande bedömningen att resultatet är mycket gott. Traditionsnämndens rådgivande och stödjande roll i traditionsfrågor upplevs som positiv och även myndigheter, organisationer och enskilda utanför Försvarsmakten har frågat Traditionsnämnden om råd. Under 2016 sammanträdde nämnden 8 gånger och behandlade sammanlagt 98 ärenden.

2.3 Ekonomisk översikt

(tkr)	2012	2013	2014	2015	2016
Verksamhetens finansiering					
Anslag	89 353	91 193	92 306	91 109	101 833
Avgifter m.m.	19 334	20 033	21 133	23 902	19 215
Bidrag	5 104	3 783	3 185	2 202	1 798
Finansiella intäkter	200	117	61	53	92
Summa	113 991	115 126	116 685	117 267	122 938
Kostnader per verksamhetsområde¹					
Bevarande	22 758	20 162	26 166	26 819	27 508
Förmedling	67 669	73 121	68 909	67 719	69 719
Kunskapsuppbyggnad	12 686	10 958	13 677	13 215	14 230
Stöd	10 270	9 375	8 843	9 243	9 536
Traditionsvård	217	167	292	298	327
Summa	113 600	113 784	117 887	117 294	121 320
Över-/underskott (kapitalförändring)	389	1 343	-1 202	-27	1 618
Transfereringar					
Sveriges militärhistoriska arv	17 456	17 650	18 215	18 291	18 774

Verksamhetens finansiering

SFHM:s verksamhet finansieras huvudsakligen av anslag vilket under de åren 2012-2015 utgjorde cirka 78 procent av intäkterna. För 2016 är andelen 83 procent och främsta orsaken till det ökande anslagsutnyttjandet är fri entré-reformen som infördes i februari 2016. SFHM har för 2016 tilldelats anslagsmedel motsvarande 6,5 miljoner kronor kunna finansiera bortfallet av entréavgifter. Övriga intäkter (avgifter och bidrag m.m.) bidrar i allt väsentligt till den samlade finansieringen, varför intäkterna inte redovisas uppdelat på verksamhetsområden i tabellen ovan.

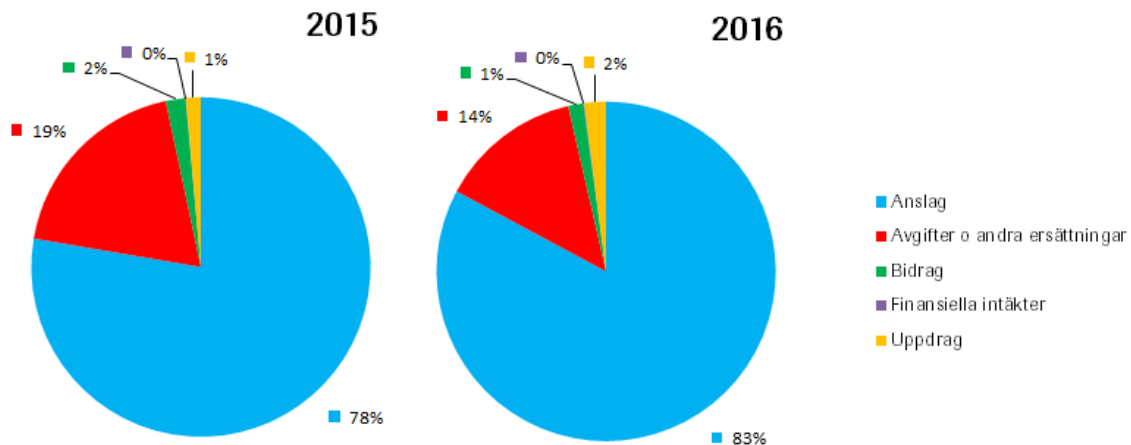
¹ Visar samtliga kostnader för respektive verksamhetsområde.

Transfereringar

De statsbidrag som beslutas och utbetalas av SFHM till de museer som ingår i nätverket Sveriges militärhistoriska arv uppgår i genomsnitt till totalt 18,1 miljoner kronor per år under perioden 2012–2016. I jämförelse med 2015 ökade bidragsutbetalningarna netto (inkl. återbetalda medel) med cirka 0,4 miljoner kronor till totalt 18,8 miljoner kronor för 2016.

Diagrammet visar den relativa mängden för hur olika intäktsslag, utöver anslaget, bidragit till finansieringen av myndighetens verksamhet de två senaste åren.

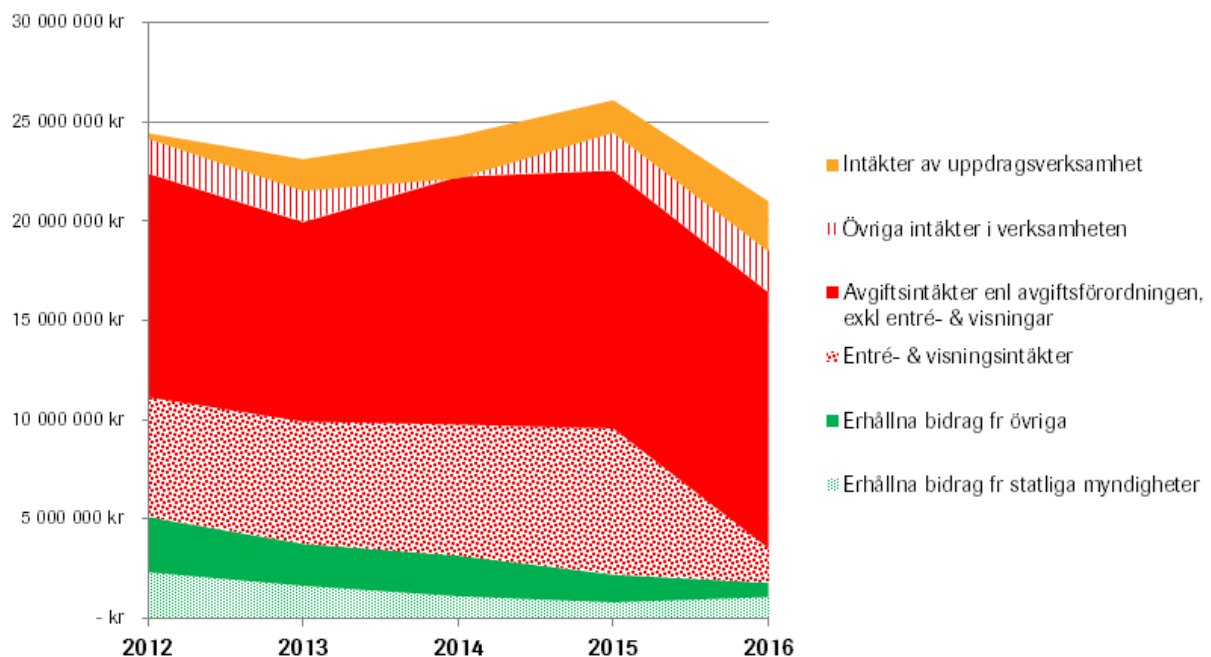
Diagram: Verksamhetens intäkter med jämförelseår

Bidragsintäkter, som till största delen är utomstatliga, har fram till och med 2014, utgjort cirka 3–4 procent av de totala intäkterna. Under 2015 och 2016 utgjorde de knappt 1,5 procent av de totala intäkterna. Förklaringen till att andelen är mindre de två senaste åren är främst att större investeringar med bidragsfinansiering från om- och utbyggnaden av Flygvapenmuseum som färdigställdes 2010, blev fullt avskrivna under 2014.

Intäktsslagen "Avgifter enligt avgiftsförordningen" och "Avgifter och andra ersättningar" har minskat, vid jämförelse med de totala intäkterna, från 17 procent 2012 till 14 procent 2016. Årets entré- och visningsavgifter utgör cirka 8 procent (av intäktsslaget "Intäkter av avgifter enligt avgiftsförordningen"). Mellan åren 2012 och 2015 stod denna intäktspost för i genomsnitt 21 procent av den totala finansieringen. Förändringen jämfört med 2016 är i första hand en följd av borttagandet av entréavgiften.

Diagram: Verksamhetens intäkter de senaste fem åren, exklusive anslag och finansiella intäkter

Avgiftsintäkter - Verksamheter med krav på full kostnadstäckning

Museibutikerna uppvisar en positiv kapitalförändring för 2016 på 243 tkr. Utfallet ligger väl i linje med budget och målet om ett årligt överskott för att minska det ackumulerade underskottet.² Utfallet blev 50 tkr bättre än förväntat. Den främsta orsaken till att årets mål om en positiv kapitalförändring om 200 tkr överträffades beror på butikernas deltagande i särskilda event, såsom Flygdagarna, samt den ökande publiktillströmningen.

För Flygvapenmuseums del innehöll det ackumulerade underskottet för butiken³ även ett underskott på 152 tkr⁴ som avsåg en avslutad caféverksamhet vilken lades ned i december 2008. SFHM har i enlighet med regleringsbrevet för 2016⁵ reglerat denna del av underskottet mot anslaget.

Under 2016 gjordes en genomlysning av Armémuseums uppdragsverksamhet fantillverkning, för att analysera orsakerna till dess ackumulerade överskott. Genomgången visade att verksamheten har ett varulager, främst bestående av tyger och beslag, som bör redovisas (se Tilläggsupplysningar "Redovisningsprinciper"). Överskottet jämfört med budgeten för uppdragsverksamheten (Undersökningar, utredningar och andra tjänster) blev 144 tkr (budget 539 tkr). Skillnaden förklaras av att det nu bokförda varulagret reducerar årets kostnader med 310 tkr.

Genomlysningen påvisade också att direkta hyres- samt overheadkostnader för åren 2013 till 2015 (1 152 tkr) inte belastat verksamheten på ett korrekt vis. Rättelsen har inte påverkat årets

² Se Regleringsbrev 2016, Dnr Ku2015/02965/LS.

³ Verksamhet med krav på full kostnadstäckning.

⁴ (Not 21) Regleringen på 152 tkr har bokförts i balansräkningen på konto för "Balanserad kapitalförändring" och konto för "Avräkning statsverket".

⁵ Ändringsbeslut Regleringsbrev 2016, Dnr Ku2016/02596/K.

kapitalförändring utan reglerats över balansräkningen, se Tilläggsupplysningar "Upplysningar av väsentlig betydelse"⁶. Däremot påverkas utfallet i anslagsredovisningen av justeringen.

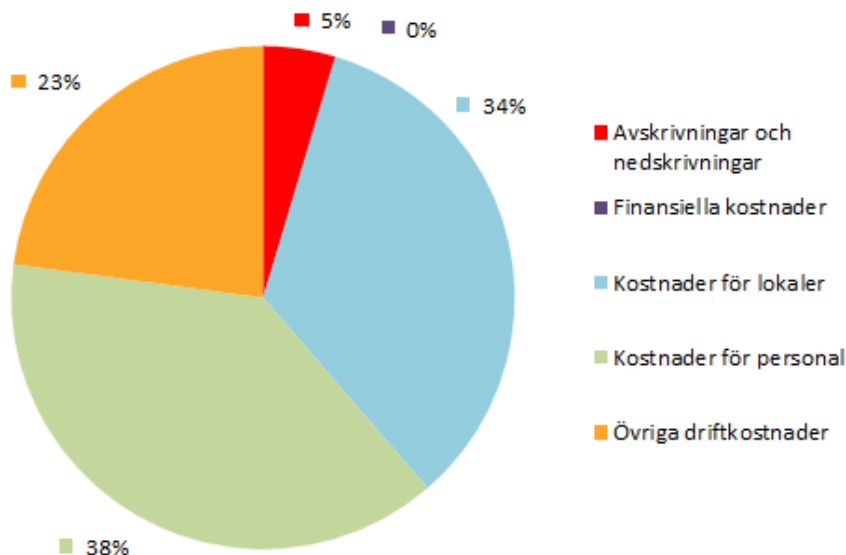
Kostnader per verksamhetsområde

Verksamhetskostnaderna⁷ uppgick 2016 till totalt 121,3 mkr, vilket är en ökning mot 2015 med 3 procent. Merparten av kostnaderna, 57 procent (58 procent 2015), avsåg verksamhetsområde Förmedling, det vill säga den publika delen med all utställningsverksamhet, olika pedagogiska arrangemang, konferensverksamhet med mera.

Av de totala kostnaderna avsattes 23 procent för verksamhetsområde Bevarande under 2016, vilket är samma procentuella utfall som för 2015. Resursanvändningen för verksamhetsområde Kunskapsuppbyggnad utgjorde 12 procent av de totala kostnaderna (11 procent 2015).

Kostnaderna för verksamhetsområde Stöd har ökat något i kronor jämfört med 2015 men utgör oförändrat 8 procent av de totala kostnaderna.

Diagram: Verksamhetens kostnader 2016

SFHM:s verksamhetskostnader består till största delen av fasta kostnader. Lokalkostnaderna (34 procent) innefattar hyror med mera för Armémuseums och Flygvapenmuseums museibyggnader, kontorslokaler och magasin för förvaring av museiföremål. Personalkostnadernas andel av verksamhetens totala kostnader (38 procent) har ökat med en procentenhet jämfört med 2015 och motsvarar 71 årsarbetskrafter 2016 (71 årsarbetskrafter 2015).

Övriga driftkostnader, som i viss utsträckning kan ses som mer rörliga och därmed mer påverkbara, avser IT och telefoni, ekonomi- och personaladministration inklusive tjänster från Statens servicecenter samt kostnader direkt kopplade till genomförandet av olika aktiviteter och projekt inom de tre verksamhetsområdena Bevarande, Förmedling och Kunskapsförmedling. I

⁶ (Not 21) Regleringen på 1 152 tkr har bokförts i balansräkningen på konto för "Balanserad kapitalförändring" och konto för "Avräkning statsverket".

⁷ (Not 5) Fördelningen av kostnader per verksamhetsområde och prestation har sedan 2014 baserats på en mer precis fördelning av tid, för respektive medarbetare istället för per avdelning, vilket kan påverka jämförelsen med tidigare års utfall.

likhet med 2015 är årets fördelning densamma d.v.s., totalt 23 procent av verksamhetskostnaderna.

Andelen avskrivningskostnader har inte förändrats jämfört med 2015 utan motsvarar 6 procent av de totala verksamhetskostnaderna även 2016. Investeringarna under året har bland annat avsett nya webbsidor för Sveriges militärhistoriska arv och myndigheten Statens försvarshistoriska museer, datorpark och ombyggnationer. De finansiella kostnaderna är fortsatt små, 0 procent (0 procent 2015), men har i kronor ökat något under 2016. Upptagna lån i Riksgälden uppgick till 15,9 miljoner kronor per den 31 december 2016 (18,8 miljoner kronor 2015). Minskningen beror främst på att det inte funnits ett behov av större investeringar liknande de som gjordes i samband med Flygvapenmuseums om- och tillbyggnad som färdigställdes 2010, och som blev fullt avskrivna 2015.

3 Verksamhetsområde Bevarande

Uppgifter enligt instruktion för verksamhetsområde Bevarande

SFHM ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika de samlingar som har anförtrotts myndigheten.

3.1 Armémuseum

Vård och förvaring

Den systematiska tillsynen av samlingarna i magasinen har pågått som planerat hela året. Konservering och vård har skett enligt vårdplaner och i samband med att föremål ska ställas ut i egna utställningar och lånas ut till andra museer. Bland annat har arbetet med konservering av eldrören på Artillerigården fortsatt och arbetet med konservering av samlingen av fanfragment påbörjats. Sammanlagt har 180 föremål i Armémuseums samling fått vård under året.

Arbetet med att färdigställa den nya förvaringen av äldre vapen i magasinet i Frihamnen har fortgått enligt planerna.

Förutom huvudmagasinet har Armémuseum distansmagasin för stora föremål som sköts av rustmästare placerade i Strängnäs, Halmstad och Kristianstad. Arbete med att inventera samlingarna i distansmagasinen har fortsatt under 2016.

Regelbundna skadedjurskontroller och klimatmätningar har genomförts i Armémuseums magasin och utställningslokaler.

Armémuseums samlingar tilldrar sig ett stort intresse från museer och institutioner både i Sverige och utomlands. Arbetet med att inventera deponerade föremål har fortsatt. Samtidigt har förberedelser påbörjats för hemtagning av deponerade föremål från Garnisonsmuseet i Linköping och Regementsmuseet I 20 i Umeå, i och med att båda museernas verksamhet håller på att avvecklas.

Under 2016 har 1 033 föremål deponerats och lånats ut, bl.a. till Blekinge Museum och till Västmanlands läns museum. Totalt har Armémuseum 2 832 föremål utlånade.

Registerhantering

Armémuseum har under 2016 fortsatt sin registervård genom att komplettera föremålsposter med information och bilder i samlingsdatabasen Primus. Genom Digitalt museum är Armémuseums samlingar tillgängliga för allmänheten och underlättar för forskare och specialintresserade att använda museets samlingar som källmaterial. Kollegor och forskare använder Digitalt museum som ett hjälpmedel vid studier och kommande låneförfrågningar och under året har ett stort antal frågor och kommentarer inkommit till museet.

Samlingarnas tillgänglighet på Digitalt museum har hög prioritet inom Armémuseum. Tillgängligheten till föremålen ökar i takt med att uppgifter läggs in i registret samtidigt som museet får en god överblick över samlingarna vilket också underlättar det kontinuerliga arbetet med att dokumentera och vetenskapligt studera föremålen. Under 2016 har cirka 4 000 nya bilder publicerats på Digitalt museum.

Armémuseums samlingar har under året kompletterats med 140 nyförvärv, bl.a. en större samling föremål som har tillhört en av chaufförerna som körde Folke Bernadottes vita bussar.

3.2 Flygvapenmuseum

Vård och förvaring

Flygvapenmuseum har under 2016 fortsatt arbetet med att uppordna föremålen i museets magasin och separera reservdelssamlingen från föremålssamlingen. Arbetet beräknas vara färdigt på fem års sikt och syftet är att dels att skapa fria ytor i Flygvapenmuseums centralmagasin, dels öka statusen på föremålssamlingen.

Flygvapenmuseum har utfört regelbundna vårdinsatser på museets utställda luftfarkoster och under verksamhetsåret har underhållsdokument upprättats för samtliga, såväl utställda som magasinerade.

Under året har ett omfattande projekt genomförts för att strålningssäkra centralmagasinet. Strålningshalten har mätts på drygt 2 000 flygplansinstrument och därefter har instrumenten flyttats till för föremålstypen anpassad förvaringsrum med eget fläktsystem. Vidare har Samlingsenheten arbetat med att göra magasinet i Ljung mer ändamålsenligt för förvaring av delar av Flygvapenmuseums samlingar.

Flygvapenmuseums samarbete med olika volontärgrupper för att restaurera flygplan och fordon i museets samling har fortsatt under 2016. Svensk Flyghistorisk Förenings arbetsgrupp på Tullinge har slutfört arbetet med restaurering av den världsunika jaktflygbåten Macchi M.7 som nu finns utställd i museets basutställning. Markteleggruppen, som renoverar tre radarlastbilar, har flyttat sin verksamhet från undermåliga lokaler i Ljung till mer ändamålsenliga lokaler i Malmslätt (Valvakan AB).

Flygvapenmuseum bedriver en omfattande stödverksamhet, i form av rådgivning och utlån av föremål, till övriga flygmuseer runt om i landet. Genom depositionsverksamheten till lokala museer ute i landet sprids kunskap om föremålen, vilket bidrar till att nå nya grupper och besökare i hela landet. Det är dessutom positivt för Flygvapenmuseum då många flygplan av utrymmesskäl inte kan visas i museets lokaler och det råder brist på utrymme i magasinerna. Under året har alla utlånade flygplan och helikoptrar inventerats och under 2017 kommer underhållsdokument att skickas ut till alla museer.

Under 2016 har 94 föremål lånats ut, bl.a. en oljemålning föreställande Saab 29 Tunnan till Försvarets Materielverk och Helikopter HKP 10B till Aerozeum. Totalt har Flygvapenmuseum 4 927 föremål utlånade.

Registerhantering

Flygvapenmuseum har fortsatt med att inventera och registrera museets föremålssamling i samlingsdatabasen Primus. Under 2016 har 1 388 föremål registrerats i Primus och vid årets utgång fanns sammanlagt 44 405 objekt registrerade.

Arbetet med att inventera, vårda och registrera museets fotosamling i Primus har fortsatt enligt plan. Antalet fotoposter i Primus utökades under 2016 med 236 styckennummer och sammanlagt har 3 233 fotografier registrerats.

Delar av Flygvapenmuseums samlingar är tillgängliga för allmänheten på Digitalt museum, vilket underlättar för forskare och specialintresserade att använda museets samlingar som källmaterial. Kollegor och forskare använder Digitalt museum som ett hjälpmedel vid studier och kommande låneförfrågningar. Vid utgången av 2016 hade sammanlagt 12 578 föremål och 2 607 fotoposter i museets samling tillgängliggjorts på Digitalt museum. Målet är att tillgängliggöra hela samlingen.

De delar av Flygvapenmuseums samlingar som har digitaliserats har under 2016 även tillgängliggjorts för en bredare publik genom anslutning till Riksantikvarieämbetets webbservice

K-samsök och den europeiska webbtjänsten Europeana som tillgängliggör europeiskt kulturarv. På så sätt blir föremål och historiska bilder tillgängliga exempelvis på webbtjänster som appen Platsminnen som bl.a. används inom demensvården.

Under 2016 kompletterades Flygvapenmuseums samlingar med 18 nyförvärv bl.a. förvärvades en Volvo F 83 avisningsbil, drönaren UAV 02 och en karaff med Carl Cederström motiv.

3.3 Resultatbedömning

Inom verksamhetsområde Bevarande har SFHM formulerat följande sammanfattande mål för verksamheten:

”Myndighetens samlingsförvaltning ska präglas av tillgänglighet och professionell museietisk hantering av föremål i magasin och i utställningar. Vård- och dokumentationsplaner ska användas som styrdokument för att uppnå hög långsiktig kvalitet gällande bevarande av samtliga samlingar. Alla föremål ska på sikt vara registrerade i föremålsdatabasen Primus. Genom stickprovskontroller ska delar av verksamheten kvalitetssäkras.”

Under året har SFHM upprättat 250 underhållsdokument för flygplan och 40 underhållsdokument för helikoptrar i Flygvapenmuseums samlingar och vård- och förvaringsföreskrifter för rörande föremål i Flygvapenmuseums centralmagasin.

Vad gäller registrering av föremål i Primus är samtliga föremål i Armémuseums samling registrerade och museet har under året fortsatt arbetet med registervård genom att komplettera föremålsposter med information och bilder. Flygvapenmuseum har fortsatt att arbeta med föremålsregistrering under 2016. I nuläget uppskattas det antalet föremål i Flygvapenmuseums samling uppgå till runt 100 000 och av dessa har 44 405 registrerats i Primus.

SFHM har under 2016 genomfört egenkontroll genom stickprov av föremål och deras placeringar i Armémuseums och Flygvapenmuseums samlingar.

För att bedöma kvaliteten på verksamheten använder sig SFHM av en självutvärderingsmodell där bedömningsgrunden för god kvalitet innebär att de samlingar som anförtratts myndigheten är i ordning och reda, det vill säga att det finns en god organisation och fastställda processer vad gäller föremålssamlingarna och hantering av föremålen.

Mått på god kvalitet har bedömts vara att minst 90 procent av föremålen ska vara försedda med korrekt information avseende placering. Resultatet av de stickprovskontroller som genomförts under året visar att 95 procent av föremålen i Armémuseums samlingar (96 procent 2015) och drygt 95 procent av föremålen i Flygvapenmuseums samlingar (96 procent 2015) uppfyller kraven på korrekt information avseende placering.

SFHM arbetar kontinuerligt med att ta fram och uppdatera styrdokument och processer i samlingsförvaltningen. SFHM har under 2016 bland annat fastställt en ny myndighetsövergripande policy med riktlinjer för förvärv och gallring av föremål, riktlinjer för registrering av fotografiskt material och riktlinjer för registrering av föremål.

För att förbättra användbarheten har SFHM fortsatt arbetet med att upprätta en struktur för myndighetsgemensamt användande av ämnesord i Kulturnav. Kulturnav är en webbaserad plattform för att skapa, förvalta och distribuera gemensam öppen terminologi och auktoriteter med fokus på behovet hos museer och andra kulturarvsinstitutioner. Arbeta kommer att underlätta sökandet i databasen Primus såväl internt som för besökare på Digitalt museum.

Mot bakgrund av detta gör SFHM därför bedömningen att kvaliteten av verksamhetens resultat är god. SFHM är dock medveten om att en hel del arbete kvarstår, framför allt vad gäller registrering

av föremål i Flygvapenmuseums samlingar. Ett annat undantag är vården och förvaringen av vissa flygplan på Flygvapenmuseum. Den konstanta magasinsbristen och ständiga omflyttningar har medfört att vissa vårdinsatser eftersätts och fortfarande måste några av flygplanen förvaras utomhus.

Andelen resurser som avsätts för området Bevarande har sedan 2014 utgjort cirka 23 procent av de totala kostnaderna. Ett större skifte skedde mellan 2013 och 2014 då kostnaderna i det närmaste fördubblades som andel av de totala kostnaderna. Nuvarande nivå återspeglar de verksamhetsprioriteringar som gjorts avseende registrering av samlingsföremål, fotosamlingar med mera för att upppordna samlingarna samt möjliggöra en digitalisering.

Jämfört med de två tidigare åren har arbetet med att förbättra förutsättningarna för vård och förvaring i föremålsmagasinen prioriterats under 2016, vilket framgår av resultatredovisningen ovan. De ökade resurser som avsatts återspeglas därmed inte av ett ökat antal föremål som vårdats under året. Tvärtom är antalet något lägre. Av betydelse för antalet är dock även det enskilda föremålets karaktär och vårdbehov. Utvecklingen av antalet föremål ger därför inte hela bilden av hur resurserna används för denna uppgift. En följd av att förvaringen krävt mer resurser är även att andelen resurser för registrering totalt sett har minskat något, även om båda museerna har ökat insatserna för digitalisering av foto- och bildmaterial. Exempelvis har antalet fotografier publicerade på Digitalt museum mer än dubblats.

Volym avseende prestationer inom Bevarande

Prestationer	2016	2015	2014
Vård och förvaring			
Antal föremål, totalt	149 277*	148 075*	107 885
Antal föremål som har fått vård/översyn under året	398	553	856
Antal depositioner och utlån	7 759	7 787	7 836
Antal depositioner och utlån under året	1 127	1 263	1 484
Registerhantering			
Antal dataregistrerade föremål	149 277*	148 075	150 142
Antal föremål i Digitalt museum	96 682	94 041	89 928
Antal fotografier i Digitalt museum	7 312	3 033	2 027
Antal besök på Digitalt museum	285 035**	640 949	680 201
Antal nyförvärv av föremål under året	158	293	131

*De redovisade volymerna för 2015 och 2016 inkluderar samtliga föremål i Armémuseums samling och de föremål i Flygvapenmuseums samling som har registrerats i Primus. Volymen inkluderar således inte hela föremålsbeståndet i Flygvapenmuseums samling vilket har uppskattats till totalt cirka 100 000 föremål. Åtskilliga dubblettposter i samlingsdatabasen Primus har rensats bort under året och gallrade föremål i Flygvapenmuseums samling redovisas inte fr.o.m. 2016.

**Tidigare har det totala antalet besökare på webbplatsen Digitalt museum redovisats. Fr.o.m. 2016-02-19 går det att få fram statistik för varje enskilt museum. Den redovisade siffran för 2016 avser således antalet besök för Armémuseum och Flygvapenmuseum. Det totala antalet besökare på hela Digitalt museum uppgick till 965 600.

Kostnader avseende prestationer inom Bevarande (tkr)

Prestationer	2016	2015	2014
Vård och förvaring	19 092	17 501	17 269
Registerhantering	6 019	7 570	6 901
Summa	25 111	25 071	24 170

4 Verksamhetsområde Förmedling

Uppgifter enligt instruktion för verksamhetsområde Förmedling

SFHM ska hålla ett urval av samlingarna tillgängligt för allmänheten samt driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk verksamhet.

4.1 Armémuseum

Utställningar

Armémuseum visade sex tillfälliga utställningar under 2016. I serien "Bilder från första världskriget" har Armémuseum haft fyra invigningar under året: Konst och verklighet, med bilder från första världskriget utvalda av Militärhistoriska institutet i Prag, Skott i fjärran - Brittiska imperiet och Samväldet i krig, 1914–1919 med bilder från National Army Museums arkiv i London, Per aspera ad astra – Lettland, med bilder från kampen för en oberoende lettisk republik, grundandet av de Lettiska gevärsskyttarna och andra bilder från första världskriget ur Lettiska Krigsmuseets arkiv, samt slutligen Ungerns krig genom fyra vintrar med vinterfotografier från militärhistoriska institutets arkiv i Budapest.

Under 2016 har utställningen Knitting Peace fortsatt att visas. Den är en samproduktion med Cirkus Cirkör och bygger på föreställningen med samma namn och de stickalster som skickats in i olika stickupprop, att sticka för fred. En helt ny kategori besökare har hittat till museet genom Knitting Peace, samtidigt som våra återkommande besökare fått en delvis ny bild av Armémuseum.

I maj visades konstnärinnan L. Christesevas konstinstallation Kriget har inget kvinnligt ansikte på Artillerigården utanför Armémuseum. Christeseva baserade installationen dels på sin mors upplevelser och dels på Nobelprisvinnaren Svetlana Aleksijevitj bok "Kriget har inget kvinnligt ansikte".

Utanför hemmaarenan är Armémuseum verksamt med en vandringsutställning och föremålsån till andras museers utställningar. Saker och ting mellan liv och död monterades ner på Krigsmuseet i Tallinn, Estland och invigdes i april på ett nyöppnat Armémuseum i Astana, Kazakstan. Armémuseum i Astana är den sista låntagaren för vandringsutställningen som har visats på nio olika platser och rest uppskattningsvis 900 mil sedan 2010.

Pedagogik

Armémuseum genomförde under året sammanlagt 820 visningar varav 329 för skolklasser och förskolegrupper. Utöver visningar ledda av en museipedagog kom 300 skolklasser till museet och såg utställningarna med sin lärare som ciceron. Det summerar till 629 skol- och förskolegrupper under året. Visningar för både barn och vuxna ingår i det dagliga utbudet på museet under sommaren, helgerna och skolloven. Under sommaren genomfördes visningar på svenska, engelska och ryska.

Den pedagogiska verksamheten för skolor är en viktig del av Armémuseums verksamhet och museet besöks av skolans samtliga årskurser. Många av ämnena i basutställningarna finns med i läroplanen, exempelvis stormaktstiden, kalla kriget, världskrigen, konflikter och yttrandefrihet, flyktingfrågan, demokrati och makten att tolka historien. Under året har Armémuseum arbetat med sina visningskoncept för att öka kunskapen bland barn och ungdomar om bland annat främlingsfientlighet, Förintelsen, historiebruk och propaganda.

Ett populärt och utmärkande inslag i museet är de dramatiserade visningarna som både riktar sig till skolor och andra besökare. Pedagogiska program där historiebruk, flyktingfrågan och synen på nationalstaten tas upp har blivit populära. Under skolloven har pedagogerna dagligen framfört

dramatiserade program som tar med både barn och vuxna in i historien. För barn som besöker Armémuseum har museet tagit fram en frågetävling som finns på svenska, engelska och ryska. Under året har samarbetet med Cirkus Cirkör (se ovan) inneburit att de bidragit med pedagogik under helger och jullov.

Programverksamhet

Under 2016 anordnades 79 program med debatter, föredrag, specialvisningar och familjeaktiviteter. Armémuseum har fortsatt med tematiska programserier med utgångspunkt i museets verksamhet och aktuella frågor som demokrati och mänskliga rättigheter.

Visningar och föredrag av museets personal varvades med inbjudna gäster. I föredraget "Människor på flykt" berättade en av museets intendenten om människors flykt från krig till Sverige och hur Armémuseum arbetar för att dokumentera dagens flyktingsituation för framtida generationer. Ett annat exempel är Peter Johnston från The National Army Museum i London som höll ett föredrag om film och propaganda i första världskrigets Storbritannien. Våren avslutades med, och hösten inleddes med populära och fullbokade stadsvandringar.

Den årliga Raoul Wallenbergdagen uppmärksammades med en visning om Sverige under andra världskriget och Raoul Wallenbergs gärning i Budapest. I samband med visningen presenterades också en överrock som nyligen förvärvats till Armémuseums samlingar. Året avslutades med den årliga nyårssaluten på museets gård som lockade uppskattningsvis 400 besökare.

Besökare och publikundersökningar

Under 2016 hade Armémuseum 121 879 besökare. Ökningen av det totala antalet besökare är 35 332 jämfört med 2015 som mätte 86 557 besökare.

Antal registrerade besökare under 19 år uppgick till 12 690. På grund av byte av besöksräkningsmetod har inte samtliga besökare på museet registrerats manuellt. Armémuseum har under året använt sig av Myndigheten för kulturanalys besöksenkätfrågor och ställt muntliga frågor till besökarna. SFHM har bedömt att barn och unga blivit underrepresenterade i undersökningarna och har därför valt att endast redovisa det registrerade antalet besökare under 19 år vilket utgörs av de som registrerats som deltagare i skolverksamhet och de som manuellt registrerats som besökare under 19 år under januari månad innan införande av fri entré.

Armémuseums publikundersökning har under året inriktat sig på programverksamheten. 273 av besökarna har besvarat enkäten. Resultatet av undersökningen visar att besöket motsvarar förväntningarna för 86 procent av besökarna.

Armémuseums webbplats hade 111 570 besökare (82 744 år 2015) vilket är en ökning på knappt 26 procent jämfört med föregående år.

4.2 Flygvapenmuseum

Utställningar

Flygvapenmuseum visade tre tillfälliga utställningar under 2016. Utställningen "En svensk atombomb" invigdes 2015 och visades till och med den 8 maj 2016. Den 18 juni öppnade "Djur och krig", en utställning som skildrar hur djur har använts och i vissa fall fortfarande används i krig och försvarsarbete, bland annat för transporter, spaning och som vapen. Utställningen "Det stora kriget", som invigdes 2014, fortsatte att visas under året. I utställningen uppmärksammar Flygvapenmuseum första världskrigets orsaker och följder.

Under 2016 har Flygvapenmuseum fortsatt arbetet med att utveckla basutställningarna. Syftet är att förbättra texterna bland annat avseende tillgänglighet och att göra de engelska

översättningarna lika synliga och tydliga som de svenska. Flygvapenmuseum har även anpassat formgivning och teknik för att tillgängligheten i basutställningen ska förbättras.

Audioguiden till Flygvapenmuseums basutställningar kompletterades under året med inläsning av texten på tyska. Sedan tidigare är informationen tillgänglig på svenska och engelska.

Pedagogik

Flygvapenmuseum genomförde under 2016 sammanlagt 816 visningar varav 201 visningar för skolklasser och förskolegrupper. Verksamheten består av aktiviteter utformade såväl för skola som för fritid, och utarbetas med nära koppling till museets övriga verksamhet i till exempel tillfälliga utställningar.

Skolprogrammen är ofta ämnesövergripande och inkluderar flera olika skolämnen med utgångspunkt i skolans styrdokument. De ämnen som berörs är historia, samhällskunskap, svenska, bild, teknik, fysik och matematik. Särskilda fokusämnen där ämnesövergripande skolprogram erbjuds är historiebruk och teknikutveckling. Skolprogrammen bokas även av ett antal särskolegrupper och då är möjligheten att skraddarsy upplägg särskilt relevant. Samtliga skolprogram är formulerade utifrån konkreta mål i skolans kursplaner för att öka verksamhetens trovärdighet som ett förlångt klassrum.

Under året har Flygvapenmuseum utarbetat en ny visning om det svenska folkhemmet samt en visning av flygplanet TP 85 Sud Aviation SE-210 Caravelle III. Dessutom infördes visningskonceptet "Boka en fantast", det vill säga att grupper kan boka en visning med museilärare med särskilda kunskaper och erfarenheter från till exempel flygvapnet eller flygindustrin. Under året har även sju magasinvisningar genomförts.

Inom ramen för metodutvecklingsprojektet "Vems museum" som startade 2015, har Flygvapenmuseum fortsatt analysera hur museet i ännu högre grad kan arbeta med att integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv i bland annat den publika verksamheten. I arbetet med nya utställningskoncept är grundtanken att historien och berättelserna ska presenteras ur bredare perspektiv.

Programverksamhet

Program som arrangeras på Flygvapenmuseum ska vara attraktiva för besökare i olika åldrar och med olika förkunskaper. Visningar med olika teman riktade till enskilda besökare - vuxna eller barn, på svenska eller engelska - liksom föredrag, fördjupning i form av seminarier om olika flygplan och konserter är exempel på aktiviteter som lockar såväl gamla som nya besökare med olika förväntningar och intressen till museet.

Flygvapenmuseum har under 2016 anordnat 77 programaktiviteter varav 24 utgjordes av föredrag och 53 övriga programpunkter med innehåll som sagostunder, vernissager, lovaktiviteter, konserter, flygplansaftnar och temadagar. Omkring 36 000 besökare tog del av FVM:s olika programaktiviteter under året.

Årets största arrangemang ägde rum den 10 september då 2 073 besökare kom för att uppleva nostalgidagen "Back to the 80's". Arrangemanget är en fristående fortsättning på förra årets "Back to the 70's" och anordnades med anledning av att Flygvapenmuseum beskriver händelser och utveckling i Sverige och i omvärlden under olika årtionden i basutställningen "Om kriget kommer - Sverige under kalla kriget".

Som en del i 90-årsfirandet av flygvapnet i Sverige genomförde Försvarsmakten arrangemanget Flygdagar på flygfältet Malmen vid Flygvapenmuseum. Arrangemanget lockade sammanlagt

130 000 besökare och Flygvapenmuseum kunde noterade extra höga besöksiffror. Drygt 28 000 personer besökte museet under de två dagar arrangemanget genomfördes.

Besökare och publikundersökningar

Under 2016 besöktes Flygvapenmuseum av 205 089 personer, varav 59 218 var under 19 år. Detta är en ökning med 84 821 respektive 17 597 besökare jämfört med året innan. Den sista helgen i augusti firades flygvapnet 90 år varvid Försvarsmakten genomförde flygdagar på Malmen. Drygt 28 000 personer besökte då även Flygvapenmuseum. För övrigt registrerades flest besökare på en och samma dag den 10 september då 2 073 personer tog del av evenemanget Back to the 80's.

Av de 271 personer som under 2016 svarade på museets digitala enkät, på svenska eller engelska, gav 59 procent av de svensktalande respondenterna och 64 procent av de engelsktalande betyg 5 av 5 på frågan om kvaliteten på museet i allmänhet. När det gäller betyg 4 så erhöles det av 32 respektive 30 procent av respondenterna. På frågan om kvaliteten på museets utställningar gav 56 respektive 62 procent betyget 5, och 36 respektive 21 procent gav betyget 4.

Specialenkäter skickades via e-post till lärare som bokat en visning på Flygvapenmuseum och genomfört den tillsammans med sin skolklass. Respondenternas bedömningar och kommentarer används för utveckling av pedagogiskt arbete riktat till skolan.

Liksom under de närmast föregående åren rankades Flygvapenmuseum på webbplatsen Tripadvisor som Sveriges bästa statliga museum, alla kategorier, 2016.

Flygvapenmuseums webbplats hade 132 955 besökare (114 047 år 2015) vilket är en ökning på knappt 17 procent jämfört med föregående år.

4.3 Resultatbedömning

Inom verksamhetsområde Förmedling har SFHM formulerat följande sammanfattande mål för verksamheten:

"Armémuseum och Flygvapenmuseum ska ha ett publikt utbud av hög kvalitet som väcker intresse och genererar besök av olika målgrupper. Antalet besökare ska öka på museerna jämfört med år 2015 (AM ska ha minst 110 000 och FVM minst 120 000 nöjda besökare). Genom enkäter och analyser ska verksamheten kvalitetssäkras."

Både Armémuseum och Flygvapenmuseum har nått de uppsatta målen för 2016. Armémuseum har under året haft 121 879 besökare och Flygvapenmuseum 205 089 besökare. Det sammanlagda antalet besökare uppgår till 326 968 vilket är en ökning med 120 143 (58 procent) jämfört med 2015. I siffran ingår 28 046 besökare under de två dagar Försvarsmaktens arrangemang Flygdagar genomfördes.

För att bedöma kvaliteten på verksamheten använder sig SFHM av en kvalitetsmodell som utgår från ett brukarperspektiv. SFHM gör regelbundna kvalitativa publikundersökningar. För att få en så rättvis bild som möjligt av besökarnas upplevda kvalitet ska publikundersökningar göras kontinuerligt under året. Målet med undersökningarna är att dels få uppgifter om besökardemografi, dels undersöka den upplevda kvaliteten utifrån besökarnas perspektiv.

Som definition på god kvalitet inom Förmedling har SFHM bedömt att minst 80 procent av besökarna ska vara nöjda eller mycket nöjda. Flygvapenmuseum har under 2016 genomfört publikundersökning som visar att 91 procent (91 procent år 2015) av besökarna är nöjda eller mycket nöjda med sina besök.

Armémuseum har inte genomfört någon övergripande publikundersökning under året. Däremot har brukarundersökningar av museets programverksamhet genomförts. Resultaten visar att programverksamheten motsvarar förväntningarna hos 86 procent (80 procent år 2015) av besökarna.

Mot bakgrund av resultaten av de under året genomförda brukarundersökningarna gör SFHM bedömningen att den övergripande kvaliteten av verksamhetens resultat är god i den del den avser Flygvapenmuseum och att kvaliteten är god i Armémuseums programverksamhet.

För 2016 sker en viss ökning av verksamhetskostnaderna för området Förmedling jämfört med de två tidigare åren. Totalt avsattes cirka 57 procent av SFHM:s totala kostnader för den publika verksamheten. Jämfört 2014 och 2015 syns en tydlig minskning av resurserna för Basutställningar vilket främst hänger samman med att Armémuseums förnyelse av basutställningarna blev klar förra året. Mer resurser har avsatts för barn- och ungdomsverksamheten, vilket även återspeglas av en ökning av antalet besökande under 19 år med mer än 6 000 och ett större antal besökare på genomförda skolvisningar.

Samtidigt som det totala antalet besökare har överträffat uppsatta mål har antalet deltagare på visningar för vuxna minskat jämfört med 2015. En del av förklaringen till att resurserna för Övrig pedagogisk verksamhet ändå har ökat är att resurser har avsatts för utveckling av visningskoncept och arbete för att nå nya målgrupper. En del i detta är även båda museernas satsningar på utbud av olika programaktiviteter där såväl antalet som mängden resurser 2016 uppvisar en ökning jämfört med de två tidigare åren. Att antalet deltagare på visningarna är färre kan även vara ett tecken på nya besöksmönster, det vill säga att en större andel av besökarna väljer att ta del av utställningarna på egen hand. Det kan också handla om att fler besökare väljer att göra flera återkommande besök och att man inte alltid väljer att gå på visning. Än så länge saknas dock underlag för att dra slutsatser kring det gångna årets förändringar.

Volymen avseende prestationer inom Förmedling

Prestationer	2016	2015	2014
Utställningar			
Antal basutställningar	12	12	11
Antal tillfälliga utställningar	9	11	10
Antal besökare*	326 968	206 825	224 337
Pedagogik			
<i>Barn och ungdom</i>			
Skolvisningar, antal	530	553	584
Skolvisningar, antal deltagare	16 278	15 020	13 965
Antal besökande under 19 år	71 908	65 456	67 139
<i>Övrig pedagogisk verksamhet</i>			
Visningar, antal	1 106	1 033	1 068
Visningar, antal deltagare	20 005	29 208	20 335
Programverksamhet			
Programaktiviteter, antal	156	136	99

*Armémuseum har under januari 2016 registrerat varje besökare manuellt och under perioden februari-december 2016 använt sig av en elektronisk räknare som programmerats att ta hänsyn till in/ut-passage och personal. Flygvapenmuseum har under 2016 fortsatt att registrera varje besökare manuellt.

Statens försvarshistoriska museer, årsredovisning 2016

Kostnader avseende prestationer inom Förmedling (tkr)

Prestationer	2016	2015	2014
Utställningar			
Basutställningar	25 218	31 694	31 093
Tillfälliga utställningar	12 894	11 053	11 422
Pedagogik			
Barn och ungdom	8 485	5 928	5 400
Övrig pedagogisk verksamhet	6 885	4 348	5 239
Programverksamhet	6 012	5 527	5 408
Summa	59 495	58 550	58 563

5 Verksamhetsområde Kunskapsuppbyggnad

Uppgifter enligt instruktion för verksamhetsområde Kunskapsuppbyggnad

SFHM ska främja studier och forskning i ämnen som tillhör verksamhetsområdet, och verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor, och förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

5.1 Armémuseum

Armémuseums expertis har under 2016 varit fortsatt mycket efterfrågad. Museets personal har hållit 26 föredrag på olika platser inom och utom landet samt medverkat i ett stort antal radio- och tv-program, bland annat i SVT-produktionerna "Tänk om!" och "Historieätarna". Det är i huvudsak militärhistorisk expertis som efterfrågas men även kunskap om bevarande, förvaring och insamling, som är typiska museifrågor.

Under året har Armémuseum fortsatt att driva sex forskningsprojekt:

- När Sverige styrdes från Osmanska riket (When Sweden was ruled from the Ottoman Empire),
- Hur krigen under stormaktstiden legitimerades inför befolkningen,
- Svenska militära uniformer under Gustaf III:s tid,
- Helge Palmcrantz och den svenska kulsprutan,
- Samarbete med Riksantikvarieämbetet och Riksarkivet för att undersöka möjligheten att använda en Near Infrared Spectrometer (NIR) för att identifiera plast i museisamlingar, samt
- Samarbete med China National Silk Museum om kinesisk sidendamast från tidigt 1700-tal som finns i Armémuseums samling av fanor.

Forskningsprojektet När Sverige styrdes från Osmanska riket kommer att förlängas till 2017 och inkluderar bland annat ett avslutande symposium i Chisinau i maj 2017 i samarbete med Moldaviens Nationalmuseum för historia och arkeologi och Moldaviens Vetenskapsakademi.

Armémuseums personal är aktiva skribenter och under året har totalt 5 artiklar och ett antal kortare texter i olika tidskrifter och böcker publicerats. Armémuseum har även publicerat tre böcker, årsboken Sömmerskor, tornsvalor och soldater, The Story of War om kyrkan och propaganda i Sverige och Frankrike under 1610-1710 samt rapporten In hoc signo vinces från två vexillologiska seminarier.

5.2 Flygvapenmuseum

Flygvapenmuseum har under året bjudit på ett varierat utbud av föredrag som har speglat såväl allmänhistoriska händelser som flyg- eller försvarshistoria. Flygvapenmuseums personal har hållit 3 föredrag, bl.a. om ljuddokumentation på ICOM-Germany konferens i Berlin och om Flygvapenmuseum på Rotary i Linköping. Flygvapenmuseum har publicerat en bok, Svenskt flyg under kalla kriget.

Flygvapenmuseums faktarum har erbjudit alla intresserade besökare att forska, studera arkivmaterial, läsa tidskrifter och bläddra i nyutkommen litteratur. Faktarummet innehåller såväl museets bibliotek som arkiv. Verksamheten i arkiv och bibliotek har genomförts enligt plan, vilket innebär att servicenivån har ökat genom digitalt tillgängliggörande av delar av samlingarna (se avsnittet Bevarande ovan).

Arbetet med registrering av bibliotekets bestånd genomförs fortlöpande och sammanlagt fanns vid årets slut 31 588 böcker, tidskrifter och artiklar katalogiserade. Samtidigt har Flygvapenmuseum genomfört vårdande insatser på de delar av litteratursamlingen som kallas rart och skört material.

Flygvapenmuseum har under året även startat ett projekt där samarbete söks med olika universitet i syfte att använda museets arkiv och föremålssamling som material för uppsatsskrivande.

5.4 Resultatbedömning

Inom verksamhetsområde Kunskapsuppbyggnad har SFHM formulerat följande sammanfattande mål för verksamheten:

"SFHM ska främja relevant forskning och kunskapsuppbyggnad av hög kvalitet som är väl förankrad i myndighetens verksamhet som helhet. Bibliotek och arkiv ska erbjuda en god forskningsmiljö och fungera som en serviceinrättning för allmänhet och forskare som kommer med frågor inom myndighetens ansvarsområde. Genom textseminarier ska egenproducerade artiklar kvalitetssäkras."

SFHM har under 2016 fortsatt att prioritera forskning och har sammanlagt drivit sex forskningsprojekt som samtliga är väl förankrade i myndighetens verksamhet. Exempel på detta är det fleråriga forskningsprojektet som sker i samarbete med China National Silk Museum och som handlar om kinesisk sidendamast från tidigt 1700-tal.

Myndighetens bibliotek och arkiv har under 2016 fortsatt erbjuda allmänhet och forskare möjlighet att studera arkivmaterial och ta del av äldre såväl som nyutkommen litteratur och tidskrifter med anknytning till museernas verksamheter. Minskningen i antalet katalogiserade böcker beror på att dubblettextemplar inte längre ingår i redovisningen.

Under 2016 har SFHM publicerat fyra böcker och SFHM:s medarbetare har producerat 6 artiklar. FoU-ansvarig på SFHM leder regelbundet skrivarseminarier för att kvalitetssäkra de texter som producerats av myndighetens personal.

En viktig utgångspunkt är att verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. En aspekt kan vara att mäta samarbeten med vetenskapliga institutioner eller andra externa samarbetspartners i myndighetens forskningsprojekt. Ett mått på kvalitet skulle således kunna vara att en viss andel av myndighetens forskningsprojekt ska ske i samverkan med eller delvis finansieras av extern part. Flera av myndighetens forskningsprojekt drivs i dag i samverkan med externa parter och ett av forskningsprojekten har finansierats externt.

En annan aspekt på kvalitet är att publikationer ska ventileras i seminarieform tillsammans med en expertpanel före publicering vilket är på det sätt som verksamheten arbetar idag. Ett mått på kvalitet ur den här aspekten skulle då vara att en viss andel av myndighetens publikationer ska ha ventileras i seminarieform.

Mot bakgrund av detta gör SFHM därför bedömningen att kvaliteten av verksamhetens resultat är god. SFHM överväger att under 2017 ytterligare utveckla aspekter av och mått på kvalitet inom verksamhetsområde Kunskapsuppbyggnad.

För 2016 har en mindre ökning skett jämfört med tidigare år av de samlade resurser som avsätts för området Kunskapsuppbyggnad vilka utgör 12 procent av de totala verksamhetskostnaderna. Inom verksamhetsområdet har det dock skett en tyngdpunktsförskjutning, från kunskapsservice mot publikationer. Det förklaras främst genom Armémuseums prioritering av forskningsprojekt som kommer att leda till bokpublikationer först efter 2016.

Vidare kan konstateras att antalet besökare liksom antalet utlån har minskat jämfört med tidigare år samtidigt som tiderna för öppethållande har ökat. En möjlig förklaring kan vara de förbättrade möjligheterna som ges via Digitalt museum och bibliotekens databaser. Antalet förfrågningar till biblioteken har ökat jämfört med 2016 och därtill sker successivt en ökad kommunikation med

allmänheten och specialintresserade om samlingarnas innehåll via Digitalt museum (se avsnitt 3 Bevarande).

Volym avseende prestationer inom Kunskapsuppbyggnad

Prestationer	2016	2015	2014
Publikationer			
Antal egna publikationer	4	2	7
Antal publicerade artiklar författade av egen personal	6	13	31
Kunskapsservice			
Antal utlån från bibliotek	6 576	7 573	7 457
Antal katalogiserade böcker i bibliotek	57 206	58 965	56 411
Antal öppethållande timmar på bibliotek	1 739	1 578	1 683
Antal besökare till bibliotek	4 129	4 580	5 662
Antal nyförvärv	646	881	728
Antal förfrågningar	937	856	891
Antal seminarier	2	1	3

Kostnader avseende prestationer inom Kunskapsuppbyggnad (tkr)

Prestationer	2016	2015	2014
Publikationer	3 947	1 589	1 122
Kunskapsservice	10 283	11 626	12 556
Summa	14 230	13 215	13 667

6 Verksamhetsområde Stöd

Uppgifter enligt instruktion för verksamhetsområde Stöd

SFHM ska stödja andra samlingar av militär art i Sverige.

6.1 Sveriges militärhistoriska arv

Genom SMHA-kansli, som samfinansieras med Statens maritima museer (SMM), stöder myndigheten museiverksamheter som är berättigade att söka bidrag enligt förordning (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter. Redovisningen av hur bidragen använts lämnas i en skrivelse till regeringen i samband med årsredovisningen (SFHM dnr 90:1-1.3.2/2017).

Av redovisningen framgår hur bidragen har fördelats mellan de olika museiverksamheterna, hur stödet har fördelats på olika ändamål samt utvecklingen av antalet besökare. De 23 nätverks-museerna hade tillsammans 322 906 besökare under 2016. I det närmaste en dubbling från 2008 då det särskilda statsbidraget infördes och nätverket startades.

SMHA-kansli utgör en resurs för att bygga upp, vidareutveckla, kvalitetssäkra och marknadsföra bidragsmuseernas verksamhet och samlingar. Stödet sker bl.a. genom fortlöpande konsultationer, kurser, konferenser, handledningar och projektledning. Under 2016 har arbetet fortsatt med att omstrukturera kansliet i syfte att renodla verksamheten till att i huvudsak fokusera på museirelaterade frågor. Bland annat har kansliets transportorganisation avvecklats under året vilket möjliggjort en vidare om disposition av medel för kanslikostnader till bidragsverksamheten.

Under 2016 har arbetet fortgått med att se över hur museerna i nätverket har utvecklats sedan nätverket och stödet startade 2008. Översynen bygger bland annat på en kartläggning av SMHA-museernas status gällande befintlig utställningsverksamhet som genomfördes 2015. Även statusrapporter kring museernas marknadsförutsättningar och föremålsregistrering vägs in. Översynen utgör i första hand ett underlag för bedömningen av museernas vidare utvecklingspotential, men är också kan också komma att påverka kansliets fortsatta organisation och sätt att arbeta.

Utöver det stöd som ingår i verksamhetsområdet ger även Armémuseum och Flygvapenmuseum musealt stöd, föremålslån och depositioner till andra samlingar av militär art i Sverige. Armémuseum ger fortlöpande stöd till museer runt om i landet som efterfrågar museets experthjälp. Flygvapenmuseum har bedrivit en omfattande stödverksamhet till övriga flygmuseer runt om i landet i form av rådgivning, inventeringar, utlån av föremål samt regelbundna museiföreståndarkonferenser (se avsnittet Bevarande).

Stöd

Kansliet har under 2016 fortsatt att erbjuda riktat stöd eller utbildning i museirelaterade frågor till några museer åt gången. Ambitionen med det riktade stödet är att erbjuda ett urval av museerna att mer fokuserat utveckla sådana delar av verksamheten som bäst svarar mot respektive museums utvecklingsfas.

Under året har fyra museer erbjudits grundläggande utbildningar och sex museer uppföljande utbildningar i föremålshantering, inventering och registreringsmetodik. Utbildningarna bygger som tidigare helt på frivillighet med målsättningen att ge museerna verktyg att med förhållandevis små och enkla medel kunna skapa förutsättningar för god ordning och ett gott bevarande för sina respektive samlingar. En viktig del i detta arbete är även det stöd kansliet ger i form av att tillhandahålla och administrera föremålsdatabasen Primus åt museerna i nätverket. I syfte att ytterligare stärka SMHA-museernas förståelse för och kunskap kring digitalisering genomfördes under året en utbildningskonferens i Östersund på detta tema.

Ett av de viktigaste verktygen för att skapa kännedom om nätverkets museer och dess verksamheter är en väl fungerande marknadsföring. Museerna arbetar på egen hand med lokal och regional marknadsföring medan SMHA-kansli ansvarar för och koordinerar den nationella och internationella marknadsföringen. Genom olika kanaler når kansliet ut med information om nätverket och dess museer. Under året har kansliet tagit fram en PR-film för SMHA-nätverket liksom en omarbetad manual kring marknadsföring samt fortsatt utveckla SMHA:s gemensamma webbplats. Webbplatsen hade 16 500 besökare under 2016 (jämförelsesiffror saknas för 2015).

Arbetet med att säkerställa en god standard kring säkerhet och licenshantering av vapen bland museerna har fortgått. Detta har genomförts i kansliets egen försorg och i samarbete med Försvarmakten, bl.a. kring iordningställande och säkring av lättare och tyngre vapen på museerna. Även ett flertal destruktioner har genomförts av vapenmateriel som saknar museivärde eller andra förutsättningar för ett fortsatt omhändertagande. Denna process bedöms så gott som slutförd inom SMHA-nätverket. Däremot kan fler destruktionsinsatser och andra åtgärder bli aktuella i framtiden avseende museer utanför nätverket.

Bidragshantering

SMHA-kansli behandlade under 2016 totalt 101 inkomna bidragsansökningar, varav 19 ansökningar om verksamhetsbidrag och 82 ansökningar om projektbidrag. De inkomna bidragsansökningarna fördelades på sammanlagt 95 ärenden.

Av de öronmärkta anslagsmedlen på minst 22,5 miljoner kronor fördelades totalt 18 805 600 kronor som statsbidrag (15 425 000 kronor till verksamhetsbidrag och 3 380 600 kronor till projektbidrag). Resterande medel bidrog till att finansiera den övriga verksamheten vid SMHA-kansli, exempelvis det riktade kompetensstödet i museirelaterade frågor.

6.2 Resultatbedömning

Inom verksamhetsområde Stöd har SFHM formulerat följande sammanfattande mål för verksamheten:

"SFHM ska genom bidrag och stöd främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas inom det försvarshistoriska området. Verksamheten ska särskilt bidra till förståelse för 1900-talets försvarshistoriska utveckling och främja att historiska företeelser och händelseförlopp som är kopplade till den utvecklingen kan skildras på försvarshistoriskt betydelsefulla platser runt om i landet."

SFHM ser en fortsatt tydlig koppling mellan det riktade stödet och de projektbidragsansökningar som inkommer. Genom det riktade stödet sätts de museirelaterade frågorna i fokus och det ger museerna ett fundament att utgå ifrån. I många fall leder det till att museerna fortsätter prioritera dessa frågor genom projekt till vilka de söker bidrag från SFHM. Att kombinera det riktade stödet med bidragsgivning har visat sig vara ett framgångsrikt sätt att stödja museerna mot en önskvärd museal inriktning och att kvalitetssäkra deras verksamheter.

Kansliets arbete med att stödja SMHA-nätverket med registrering och digitalisering genom användandet av samlingsdatabasen Primus har fortsatt hög prioritet. Under 2016 har föremålsregistreringar för vidare publicering på Digitalt museum fortsatt på ett tillfredställande sätt. Totalt finns i samlingsdatabasen 77 168 poster varav 44 445 nu är tillgängliga via internet på Digitalt museum. Det innebär en ökning med drygt 4 000 objekt i samlingsdatabasen och en lika stor ökning på Digitalt museum från föregående år. Arbetet med att öka tillgängligheten till de olika samlingarna i museinätverket fortgår därmed i positiv riktning.

Under året har en översyn kring rutiner avseende avveckling och överföringar av materiel mellan Försvarmakten och SFHM inletts. Syftet är bl.a. att ge Flygvapenmuseum och Armémuseum

förutsättningar att bedöma huruvida materielen har ett värde som museiföremål och att tydliggöra SFHM:s roll som statlig ägarföreträdare vid utlån och depositioner.

Den slutförda omstruktureringen av kansliet innebär att ytterligare 400 000 kr kunde frigöras till bidragsbudgeten som nu ligger på en nivå omkring 18 800 000 kr.

Mot bakgrund av detta gör SFHM därför bedömningen att kvaliteten av verksamhetens resultat är god. Arbetet med att ta fram en kvalitetsmodell för att mäta effekten av stödet till SMHA-nätverket i sin helhet fortgår. Underlaget från översynen av som genomförts är en viktig utgångspunkt i det vidare arbetet med att utforma det direkta museala stöd som ges till nätverksmuseerna parallellt med statsbidraget.

De totala verksamhetskostnaderna (exklusive bidragsmedel) för området har ökat något jämfört med de två föregående åren och utgör 8 procent av SFHM:s verksamhetskostnader 2016. Ökningen av det direkta stödet främst en följd av de avvecklings- och destruktionsinsatser som prioriterats under året och där bland annat hämtning av föremål m.m. från Beredskapsmuseet ingår.

Volym avseende prestationer inom Stöd

Prestationer	2016	2015	2014
Stöd			
Antal besöksdagar	76	71	48
Deltagande i event och mässor	9	6	11
Antal dataregistrerade föremål	77 168	72 909	67 348
Antal föremål i Digitalt museum	44 445	40 509	36 778
Bidragshantering			
Antal ärenden*	95	91	
Bidragsutbetalningar (tkr)	18 806**	18 406	18 291

Kostnader avseende prestationer inom Stöd (tkr)

Kostnader	2016	2015	2014
Stöd*	7 496	6 508	
Bidragshantering*	2 040	2 735	
Summa	9 536	9 243	8 843

*På grund av den förändrade redovisningen av prestationer 2015 saknas jämförelsesiffror för år 2014 avseende antal ärenden samt fördelning av kostnader på Stöd och Bidragshantering.

**Enligt villkor i regleringsbrevet ska minst 22,5 miljoner kronor användas för bidragshantering och kostnader som är förenade med upprätthållande av dessa verksamheter. Av medlen har 18 774 tkr netto, eller drygt 83 procent, utbetalats i form av bidrag och 7 288 tkr till direkta kanslikostnader. De totala kostnaderna för Stöd uppgick till 28 310 tkr vilket innebär att SFHM avsatt närmare 6 mkr, utöver de öronmärkta medlen, för verksamhetsområde Stöd.

7 Verksamhetsområde Traditionsvård

Uppgifter för verksamhetsområde Traditionsvård enligt instruktion

SFHM ska även handlägga frågor som rör traditioner, traditionsvård och liknande ärenden på det militära området. Försvarets traditionsnämnd ska fullgöra de uppgifter inom myndigheten som rör militära traditioner.

Försvarsmaktens (FM) utveckling och numera i mindre omfattning omstrukturering har fortsatt att präglade verksamheten under 2016. Detta har inneburit och kommer även fortsatt att innebära:

- Kontinuerlig översyn av Försvarsmaktens traditioner, inte minst beträffande uppdatering av numera digitaliserade traditionsdokument på SFHM:s webbplats samt medverkan i Försvarsmaktens pågående utarbetande av ett nytt ceremonireglemente.
- Nya fälttecken inklusive framtagande av nya ritningar och ny heraldik för i vissa fall ny- eller omorganiserade enheter.
- Överförande till och hanterande av traditioner vid kvarvarande och nyorganiserade förband.

Därtill kommer att ett antal fälttecken vid nu existerande förband och andra organisationsenheter är slitna och behöver ersättas. Några förband har tidigare enbart haft tretungad svensk fana och önskat nya fälttecken grundade på deras respektive heraldiska vapen. Under 2016 har det rört FM Underrättelse- och säkerhetscentrum/UndSäkC och närmast på tur 2017 är Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum/SWEDEC). Framtagande av nya ritningar för ersättande av slitna fälttecken är således en kontinuerlig verksamhet vid Traditionsnämnden.

Traditionsnämnden har haft åtta protokollförda sammanträden under 2016. Samlad nämnd har under året behandlat eller diskuterat totalt 98 protokollförda ärenden. Många av dem har kunnat avhandlas under sammanträdena eller efter underhandskontakter med Traditionsnämndens medlemmar. Därutöver har sekreteraren haft ett antal löpande ärenden i traditionsfrågor. Av principiella och mer intressanta frågor som har beretts och förts upp till nämnden 2016 kan särskilt nämnas:

- Att informationen om Traditionsnämnden på SFHM:s webbplats har moderniserats och gjorts mer läsvänlig förutom den helt digitaliserade och utlagda skriften "Försvarets traditioner med översiktlig historik från 1500-talet med förslag till inriktning av framtida traditioner inom FM".
- Tre nya fälttecken blev färdiga under 2016 (Livgardets fana, FM Underrättelse- och säkerhetscentrum/UndSäkC samt Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum/SWEDEC), vilket under 2016 resulterade i två fanspikningsceremonier på Armémuseum för de två förstnämnda.
- Fortsatt löpande medverkan i Högkvarterets traditionsarbete, bland annat framtagande av underlag för tre andra fälttecken, varav då särskilt under 2016 avser Skaraborgs regemente/P4, Försvarsmaktens tekniska skola/FMTS samt Försvarsmaktens telekommunikations- och informationsförband/FMTIS.
- Aktiv medverkan i Försvarsmaktens remissarbete avseende nytt ceremonireglemente.

7.1 Resultatbedömning

Traditionernas roll i verksamheten är fortsatt stor, vilket alla löpande kontakter på såväl chefs- som gräsrotsnivå visat under en rad av år. Traditionsnämndens rådgivande och stödjande roll i traditionsfrågor upplevs som positiv och även myndigheter, organisationer och enskilda utanför Försvarsmakten har frågat Traditionsnämnden om råd.

Nämndens sammansättning med de under året ständigt adjungerade täcker aktuella traditionsområden på ett mycket bra sätt. Därigenom erhålls ett utmärkt kontaktnät och samlad erfarenhet på traditionsområdet i vid bemärkelse, vilket också bidrar till att en hög kvalitet på nämndens rekommendationer och svar kan ges.

Underhandskontakter och frågor från myndigheter och enskilda har behandlats snabbt, oftast inom en vecka där så varit möjligt. Även det löpande samarbetet med främst produktionsledningen inom Försvarsmaktens högkvarter har fungerat väl.

Angivande av volymer avseende prestationer inom Traditionsvård enligt följande tabell ger inte en helt rättvisande bild, eftersom olika ärenden tar olika tid i anspråk. Verksamheten under 2016 bedöms därför ha haft samma omfattning som tidigare år även om antalet ärenden har ökat.

Volym avseende prestationer inom Traditionsvård

Prestationer	2016	2015	2014
Traditionsvård			
Antal sammanträden	8	9	8
Antal behandlade ärenden	98	65	73

Kostnader avseende prestationer inom Traditionsvård (tkr)

Kostnader	2016	2015	2014
Traditionsvård	327	298	292

8 Övrig återrapportering

8.1 Samverkan med andra myndigheter och aktörer

Uppgifter enligt instruktion

Myndighetens samverkan med myndigheter och andra aktörer ska omfatta det civila samhällets organisationer.

Inom ramen för sitt uppdrag samverkar SFHM med en mängd olika aktörer i Sverige, statliga som privata och ideella. En samlad redovisning av SFHM:s genomförda insatser är därför en komplex uppgift. SFHM har valt att dela in redovisningen i samverkanspartners och i något fall samverkansområde (administrativa frågor). På så sätt kan redovisningen av myndighetens samlade insatser bli så heltäckande som möjligt.

Samverkan med museisektorn

SFHM samverkar med andra museer på ett övergripande plan och inom ramen för olika verksamhetsområden. Det är dels genom yrkesspecifika nätverk som konservatorsföreningar och pedagogiska nätverk, dels genom den användargrupp inom samlingsdatabasen Primus som arbetar med digitaliseringsfrågor.

Övergripande samverkan sker bland annat genom idéutbyte inom Stockholms museichefskollegium, där Armémuseums chef är ordförande. Låneverksamheten är en form av samarbete som genererar erfarenhetsutbyte och kurirresor samt möten där förmålslogistik och föremålsrelaterade frågor diskuteras, liksom pedagogik och visningskoncept.

Armémuseum har även samverkat med bl.a. Bohusläns Museum, Østfoldmuseene och Fredrikstens fästning i projektet 1718 – Kriget, människorna, skottet. Armémuseums FoU-ansvariga har under året varit sammankallande i centralmuseernas FoU-nätverk.

Flygvapenmuseum samverkar med övriga museer i Östergötland genom Östgöta museichefskollegium men även genom samarbetsorganet Kulturarv Östergötland. Flygvapenmuseum och SMHA-kansli medverkade i Arbetets museums projekt Lilla museiskolan gällande museipedagogik och marknadsföring. Flygvapenmuseum har under året även genomfört en museiföreståndarkonferens för övriga flygmuseer i Sverige.

I samarbete med Riksförbundet Sveriges Museer och övriga offentligt finansierade museer i Linköping och Norrköping genomförde Flygvapenmuseum riksförbundets vårmöte 2016 på temat "Med mod och makt".

SFHM har i samarbete med Arbetets museum, Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd, Statens maritima museer och Sveriges Järnvägmuseum utsett och delat ut priset Årets arbetslivsmuseum. Till vinnare 2016 utsågs Svenska Skoindustrimuseet i Kumla.

Flygvapenmuseum deltog på samlingsforum med ett föredrag om museets arbete med bevarandet av Caravelle, Tp 85 och signalspaningsutrustningen i flygplanet.

Samverkan i administrativa frågor

SFHM har liksom tidigare år medverkat i samarbeten som rör administrativa frågor, bl.a. avseende upphandlingsfrågor där möjligheter till gemensamma ramavtal prövas. Tillsammans med fem andra museer har SFHM en gemensamt upphandlad telefonlösning och under året har ett nytt gemensamt avrop från Kammarkollegiets ramavtal gjorts.

Utöver nätverket för centralmuseernas chefer (CMS), som behandlar olika övergripande museifrågor, finns även det gemensamma museinätverket Nemus för erfarenhetsutbyte i ekonomiadministrativa frågor samt ett motsvarande nätverk för personalfrågor. SMHA-kansli deltar i nätverket för bidragsgivande myndigheter.

Samverkan med Saab

Flygvapenmuseum samarbetar fortlöpande med Saab AB i enlighet med det långsiktiga samarbetsavtal som träffades våren 2008. Samarbetet med Saab AB omfattar även planering, underhåll och uppvisningsverksamhet med museets B 17 (Saab 17A) samt support och utbildning av museets personal när det gäller JAS 39 Gripen-simulatorens.

Samverkan med Försvarets radioanstalt

Under 2016 genomfördes ett samarbete med Försvarets radioanstalt (FRA) med syfte att återställa inredningen i flygplanet TP 85 Sud Aviation SE-210 Caravelle III och göra flygplanet tillgängligt för visning. Med hjälp av sakkunniga från FRA kunde instrumenten som användes vid spaningsarbetet åter installeras i flygplanet. Flygvapenmuseums personal fick även värdefull hjälp med att skriva manus för visningar i flygplanet. Den första visningen ägde rum den 10 september.

Samverkan med ideella organisationer och föreningar

Genom medlemskap och representation samverkar Armémuseum med flera organisationer och föreningar där bl.a. följande har varit viktiga inspiratörer för verksamheten: International Council of Museums (ICOM), Forum för utställare, Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer (FUISM) och Föreningen Stockholms museiinformatorer (SMI) samt Simba- ett nätverk för Stockholms museibutiker. Folk och Försvar som bedriver ett strategiskt spel, Minister för en dag, för gymnasieelever är en samarbetspartner när det gäller ungdomar.

Flygvapenmuseum har under 2016 fortsatt samverka med vänföreningen Östergötlands Flyghistoriska Sällskap (ÖFS) och Svensk Flyghistorisk Förening (SFF) när det gäller iordningställande av museets äldre flygplan. Under året har tre aktiva grupper från dessa föreningar lagt ner tusentals volontärtimmar på restaureringsprojekt åt museet.

Genom medlemskap och representation samverkar Flygvapenmuseum bl.a. annat med nätverket Östgöta museichefskollegium, Kulturarv Östergötland, fotobevarande institutioner i Östergötland, FUISM, Forum för utställare, Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd och Svenskt kulturarv.

SMHA-kansli har samverkat med Riksförbundet Sveriges Militärkulturhistoriska Föreningar, RSMF, bl.a. genom att stödja arrangemanget Sveriges militärhistoriska dagar i Skillingaryd som genomfördes i början av maj. Samarbeten med RSMF har också genomförts på lokal nivå i Karlstad och Kristianstad.

Även samarbetet med arbetslivsmuseernas samarbetsråd, ArbetSam, har fortgått, bl.a. kring Lilla museiskolan. SMHA-kansli var representerat på arbetslivsmuseernas vårmöte i Halmstad, och ArbetSam i SMHA:s utbildningskonferens i Östersund. Under året inleddes även förberedelser för samverkan mellan SMHA-kansli och FUISM.

Samverkan med universitet och högskolor

Universitet och högskolor har varit viktiga samarbetspartners under hela 2016. Armémuseum har bland annat samarbetat med Stockholms universitet, Södertörns högskola och Försvarshögskolan om hur man kan förmedla kunskap om krig.

Samverkan med Folke Bernadotteakademin

Under 2016 har SMHA-kansli fortsatt samarbeta med Folke Bernadotteakademin (FBA) kring tillgängliggörande av Folke Bernadottesamlingarna (FBS). Hittills har fem av museerna i SMHA-

nätverket fått tillgång till forskarterminaler och det digitala forskningsarkivet. FBA var representerat på SMHA:s utbildningskonferens på temat digitalisering med en föreläsning i ämnet. Under konferensen diskuterades hur samarbetet kring FBS kan utvecklas, fördjupas och spridas till fler av SMHA-museerna.

8.2 Internationellt utbyte och samverkan

Uppgifter enligt instruktion

Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Inom ramen för sitt uppdrag samverkar SFHM med en mängd olika internationella aktörer. SFHM har valt att dela in redovisningen såväl geografiskt som i olika samverkansområden. På så sätt kan redovisningen av myndighetens samlade insatser bli så heltäckande som möjligt.

Vandringsutställningar

Vandringsutställningen Saker och ting mellan liv och död hade premiär på Armémuseum 2010 och har därefter turnerat till följande destinationer; Oslo, Bryssel, Warszawa, Grodno, Minsk, Gomel, Brest, Tallinn och Astana. Utställningen producerades av Torbjörn Lenskog tillsammans med Armémuseum och visar små triviala ting ur en soldats vardag.

Utställningen bestod av 66 likadana montrar i rader, som en kyrkogård, där tingen exponerades som juveler vilket fick besökarna att fundera och reflektera. Den handlar inte om vapen och uniformer, kartor och strategier utan om sakerna som soldaterna bar med sig. Om man vänder en soldat upp och ner – vad ramlar ur fickorna?

Utställningen har väckt stor uppskattning och projektet avslutades delvis 2016. I april 2016 invigdes Saker och ting i det nyöppnade Armémuseet i Astana, då hade den färdats uppskattningsvis 900 mil. Utställningen skulle ha stängt i november 2016, men på grund av stort intresse kommer den att turnera till ytterligare 18 museer i Kazakstan under 2017 och 2018.

Turnén har skapat värdefulla kontakter på många tidigare okända museer och personalen har lärt känna kollegor och utvecklat andra nya internationella samarbeten.

Forskningsprojekt

I flera av Armémuseums fleråriga forskningsprojekt samarbetar museet på den internationella arenan. Det gäller projektet När Sverige styrdes från Osmanska riket (When Sweden was ruled from the Ottoman Empire) som involverar kollegor i bl.a. Grekland, Ukraina, Moldavien, och Turkiet.

Ett annat projekt med internationell prägel handlar om kinesisk sidendamast från tidigt 1700-tal som finns i Armémuseum. Det lär vara världens största samling kinesiskt 1700-talssiden utanför Kinas gränser. Sidenet finns i ryska troféfanor och i projektet samarbetar ryska, svenska och kinesiska experter i ett omfattande arbete.

Armémuseum är även en av initiativtagarna till ett internationellt vexillologiskt nätverk som har utgångspunkten i troféfanorna i Sverige. Nätverket har funnits i några år i syfte att arrangera årliga seminarier där forskare delger varandra statusen på olika undersökningar och berättar om nya rön. Länder som finns representerade i nätverket är i första hand länder vars fanor finns i Armémuseums trofésamling. Kunskapen om samlingen berikas genom detta nätverk av forskare. Armémuseum har under 2016 publicerat rapporten In hoc signo vinces från två vexillologiska seminarier. Angående SFHM:s forskningsarbete, se även avsnitt 5 Kunskapsuppgygnad.

Internationella uppdrag

Det internationella nätverket ICOMAM (International Committee for Museums of Arms and Collections of Military history) är ett centralt nätverk för SFHM. Armémuseums chef valdes som ordförande, på årsmötet i Milano i juli, till ytterligare en mandatperiod om tre år. Nätverket berikar framför allt föremålsspecialisterna på museet med nya forskningsrön inom myndighetens ämnesområde.

Tack vare ordförandeskapet har två medarbetare kunnat vara på 2-veckors utlandspraktik vardera. En kollega från Armémuseum praktiserade på National Militair Museum i Nederländerna och en kollega från Flygvapenmuseum på Air and Space Museum i Washington DC, USA. Genom ICOMAM blir myndighetens institutioner kända utomlands och en konsekvens är att allt oftare bjuds personalen in som föredragshållare på museikonferenser utomlands.

Övrig internationell samverkan

Flygvapenmuseum har under året lett arbetet med att tillsammans med fem andra museer ta fram en projektansökan till Kreativa Europa, EU:s program för den kulturella och kreativa sektorn. Om projektet beviljas medel skall museerna samla in ljud från dagens samhälle.

SMHA-kanslis samverkan med andra länder i Östersjöområdet har fortgått genom det löpande projektet City Fortresses in the Baltic Sea Region (CFP) och medverkan i nätverk kopplade till befästningsämnet. Under året har projektets vandringsutställning visats på SMHA-museet Miliseum i Skillingaryd. SMHA-kansli deltog i European Association of Archaeologists årskonferens i Vilnius där CFP ansvarade för en av sessionerna "Safe Behind Walls and Ramparts".

8.3 Jämställdhets- och mångfaldsperspektiv

Uppgifter enligt instruktion

Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Myndighetens jämställdhetsplan syftar till att säkerställa att samma grunder ska gälla i allt från lönesättning av egen personal till representation och deltagande i projektgrupper och konferenser oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller sexualitet. All rekrytering ska ske utifrån förtjänst och skicklighet samt med utgångspunkten att urvalet ska medföra bredd och variation när det gäller kompetens, ålder, kön och erfarenhet.

Armémuseum har ett jämställdhetsperspektiv när det gäller representation, deltagande i konferenser och bemanning i projektgrupper. Hänsyn tas till dessa perspektiv med utgångspunkt från ålder, kön och kompetens.

Armémuseum har sedan länge ett stort utbud av visningar och programaktiviteter där jämställdhet- och mångfaldsfrågor står i fokus. Skolprogram med titlar som Krig, kön, sexualitet och Främling i folkhemmet ger nya perspektiv och lyfter viktiga frågor om bl.a. demokrati och utanförskap. Ett annat exempel är specialvisningarna under sommarens Pridevecka som 2016 belyste normer, kön och sexualitet ur ett historiskt perspektiv.

I basutställningen Makten och ärligheten tydliggörs frågan om vem som äger makten att berätta. Jämställdhetsarbetet kan inte bli färdigt eller bockas av som klart, det är en process där det gäller att inte fastna. Det behövs mycket framåtblickande och progressivitet i den processen eftersom militärhistoria är en manlig sfär på många sätt. Även i arbetet med texter i utställningar och annat tryckt material arbetar Armémuseum med genusperspektivet.

I slutrapporten från Flygvapenmuseums metodutvecklingsprojekt Vems museum som presenterades i april diskuteras bl.a. vilka frågor som kan vara relevanta att beakta eller möjliga att

genomföra för att nå större mångfald.

Flygvapenmuseum medverkade i Linköpings regnbågsvecka genom att arrangera ett föredrag på Linköping Konsert & Kongress den 29 september. Föredraget hölls av major Alexandra Larsson som berättade om sina 25 år i flygvapnet och hennes erfarenhet av hur synen på och acceptansen för homosexualitet har förändrats i Försvarsmakten under de åren.

8.4 Barn och ungdomar

Uppgifter enligt regleringsbrev

SFHM ska redovisa den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publiken.

Armémuseum och Flygvapenmuseum har under året anordnat aktiviteter för skollediga barn under sportlov, påsklov och höstlov. Armémuseum har erbjudit familjevisningar på både lördagar och söndagar. Vid skolloven har museet uppmärksammat basutställningarna med dramatiserade visningar om beredskapstidens frågor om flyktingar, ransonering och det hotande kriget levandegjordes genom lottor och hemvärnsmän. Nytt för i år var att pedagoger från Cirkus Cirkör genomförde prova-på-verksamhet i utställningen Knitting Peace.

I skolverksamheten får programmen om de svåra ämnena ökad aktualitet. Frågor som berör demokrati, yttrandefrihet och tolerans levandegörs med diskussion och visningar med elevdialog. Med programmen För, emot, neutral och Flykting i folkhemmet lyfter Armémuseum frågor som gör historien dagsaktuell. Många av skolklasserna har elever med bakgrund i länder som befinner sig, eller nyss befunnit sig i krig. Svenskars historia utspelar sig numera i hela världen och kriget är sig på många sätt likt över tid och rum.

Flygvapenmuseum har under 2016 fortsatt arbetet med samtal som metod i alla skolprogram, fördjupat diskussionerna kring konfliktnågor och historiebruk liksom belyst drivkrafterna bakom teknikutveckling. Utöver basutställningarna användes utställningarna Det stora kriget och Djur och krig som bakgrund för dessa samtal. Flygvapenmuseums maskotar Drakel och Viggo har väglett barn på olika sätt, bland annat genom lärprogrammet I Drakel och Viggos fotspår, som är riktat till förskolebarn.

Antalet medlemmar i Flygvapenmuseums barnklubb Flygspanarna uppgick mot årets slut till omkring 180 stycken. Med anledning av att fri entré till statliga museer genomfördes under året försvann en av medlemmarnas förmåner, nämligen att bjuda en vuxen närstående på fritt inträde till museet. Istället utökades antalet medlemsträffar till tre per termin. På träffarna har barnen bland annat fått en förhandstitt på nya utställningar, testat aktiviteter kopplade till skolprogram och lovverksamhet, snickrat fågelholkar som ska sättas upp under våren 2017, experimenterat kring aerodynamik och densitet och fungerat som diskussionspartner till museets utställningsproducenter och pedagoger om utställningen Djur och krig.

Under året utvecklades innehållet i och resurserna för genomförande av barnkalas på Flygvapenmuseum. I science centret Flyglabbet tillkom den nya stationen Vindbordet. En annan nyhet var att museivårdarna bjöd besökarna på experimentshow varje dag under sommaren.

Målgruppen för många programaktiviteter är barn och ungdomar. Bland annat har museipedagogerna genomfört närmare 30 barnvisningar och i biblioteket har sagostunder för barn arrangerats regelbundet.

Barn och ungdomar är sedan flera år ett prioriterat område i SMHA-kanslis arbete både i kompetensstödet och bidragsgivningen, och kommer bl.a. till uttryck i att projekt som anses kunna främja målgruppen utgör ett viktigt kriterium vid prövningen av bidragsansökningar.

Målgruppen står även i fokus i kansliets marknadsföring av upplevelser på museerna inom nätverket SMHA.

8.5 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Uppgifter enligt regleringsbrev

SFHM ska redovisa de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

SFHM:s lokaler, verksamhet och information ska så långt som möjligt göras tillgängliga för alla och det sker ett målmedvetet arbete för att öka tillgängligheten vid myndighetens museer, exempelvis för personer med funktionsnedsättning. Tillgänglighetsfrågorna ingår i såväl verksamhetsplanering som myndighetens systematiska arbetsmiljöarbete.

Den fysiska tillgängligheten på Armémuseum och Flygvapenmuseum bedöms som mycket god. Tillgänglighetsförbättringar är även ett prioriterat område vid SMHA-kansliets hantering av ansökningar om projektbidrag.

Armémuseum arbetar tillsammans med Statens Fastighetsverk för att göra lokalerna maximalt tillgängliga samtidigt som de är byggda på 1700- och 1800-talen och därför kulturskyddade. Ny markbeläggning lades utanför huvudentrén för att göra hela byggnaden mer tillgänglig.

Flygvapenmuseum har under året genomfört ytterligare förbättrande åtgärder för personer med rörelsehinder. Bland annat har armbågskontakter monterats för automatisk dörröppning till kontor och faktarum.

Armémuseum och Flygvapenmuseum har under året erbjudit visningar på teckenspråk och för synsvaga. Armémuseum tar emot grupper med elever med särskilda behov som tilltalas av det konkreta i våra utställningar med miljöer, föremål och starka berättelser. Flygvapenmuseum har även erbjudit visningar på symbolspråken Widgit och Bliss och museets audioguide har utvecklats genom att ljudspåren översätts till ytterligare språk.

I samband med moderniseringen av myndighetens fyra webbplatser under 2015 och 2016 har tillgänglighetsaspekten varit central för utformningen av sidornas struktur och design som är bildbaserad. Informationen finns tillgänglig som Lättläst.

SFHM bedömer att myndighetens åtgärder för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning under 2016 har varit tillfredsställande.

8.6 Åtgärder för att nå nya besökare

Uppgifter enligt regleringsbrev

SFHM ska redovisa åtgärder som vidtagits för att nå nya besökare.

SFHM arbetar aktivt för öka och bredda användningen av Armémuseums och Flygvapenmuseums samlingar. Syftet är dels att nå nya grupper av besökare, dels att samlingarna ska komma fler till del i hela landet. Åtgärderna består bland annat av utlån och depositioner till andra institutioner runt om i landet, digitalisering av samlingarna, ett brett utbud i museernas programverksamhet, med mera.

Under året har Armémuseum och Flygvapenmuseum lånat ut eller deponerat 1 127 föremål från samlingarna. Det sammanlagda antalet utlånade och deponerade föremål uppgår till 7 759. Museerna har tillgängliggjort 103 994 föremål och bilder ur samlingarna på Digitalt museum.

Armémuseum har under 2016 visat utställningen Knitting Peace som är baserad på en föreställning av Cirkus Cirkör. I samband med utställningen har museet haft temadagar om fredsaktivism och prova-på-cirkus för barn. Armémuseum har även visat en utställning om kläder som uttryck för normalitet under krigstillstånd med föredrag om kläder som bärare av minne. I Armémuseums programverksamhet har flyktingfrågan kopplat till krig, och fredsfrågan kopplat till stickning och aktivism, lockat nya grupper av besökare till museet.

Andra åtgärder som Armémuseum har vidtagit under året är bl.a. att erbjuda gratis visningar för SFI-grupper som får ett bra inlägg i sitt nya land genom att lära känna dess historia och att arrangera stickcaféer, vilket har lockat nya grupper av besökare till Armémuseum.

Flygvapenmuseum har under 2016 fortsatt att arbeta med metodutvecklingsprojektet Vems museum som påbörjades 2015. Slutrapporten blev färdig i april. Syftet med projektet är att utveckla verksamheten för att bättre svara mot fler gruppers behov.

Armémuseum och Flygvapenmuseum har även ökat aktiviteten i sociala medier, i första hand Facebook och Instagram, bl.a. i syfte att nå såväl nya som tidigare besökare. En viktig kanal för kommunikation är också de alltför många kontakter som sker via Digitalt museum.

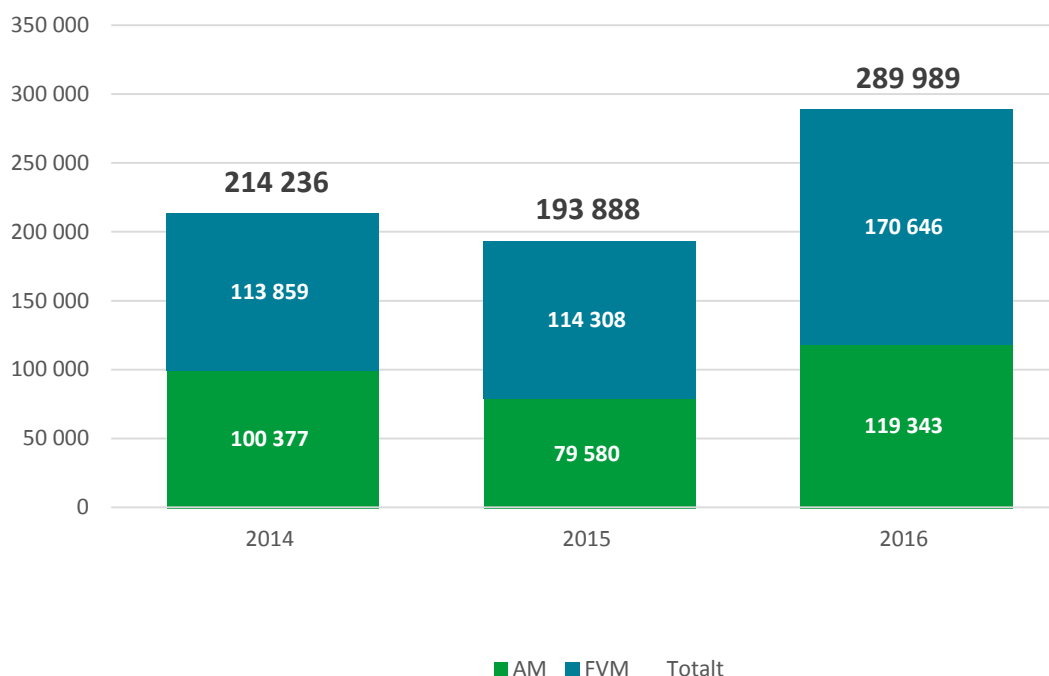
8.7 Effekterna av införandet av fri entré

Uppgifter enligt regleringsbrev

SFHM ska redovisa effekterna av införandet av fri entré avseende förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år.

För att redovisa effekterna av införande av fri entré avseende förändringar i besöksutvecklingen i förhållande till tidigare år har SFHM valt att jämföra antalet besökare under perioden februari – december för 2014, 2015 och 2016. För att få en rättvisare bild över effekterna av införande av fri entré har inte 28 046 personer som besökte Flygvapenmuseum under Försvarsmaktens arrangemang Flygdagar räknats med i redovisningen nedan. Anledningen till detta är att arrangemanget, som under 2016 var förlagt till Malmen bredvid Flygvapenmuseum, brukar genomföras på olika platser runt om i landet.

Antalet besökare februari-december 2014, 2015 och 2016

Sedan införandet av fri entré har antalet besökare på Armémuseum och Flygvapenmuseum ökat kraftigt. Armémuseum har under perioden februari-december haft 119 343 besökare och Flygvapenmuseum 170 646 besökare. Det sammanlagda antalet besökare uppgår till 289 989 vilket är en ökning med 96 101 (49,6 %) jämfört med samma period 2015. Om även de 28 046 besökarna under Försvarsmaktens arrangemang Flygdagar skulle tas med uppgår ökningen till 124 147 besökare vilket motsvarar en ökning på 64 %.

Armémuseums verksamhetsbesökare räknades under 2016 av en elektronisk besöksräknare i museets entré. Museet bytte till detta räknesystem i och med införandet av fri entré i början av februari 2016. Som komplement till och kvalitetssäkring av den automatiska besöksräknaren har Armémuseum genomfört stickprov. Museet har även använt sig av Myndigheten för kulturanalys besöksenkätfrågor och ställt muntliga frågor till besökarna för att fånga upp ålder och fördelning mellan män och kvinnor.

Under januari månad räknades varje besökare manuellt i samband med betalning. Armémuseum skiljer på anläggningsbesökare och verksamhetsbesökare genom att museet och restaurangen har skilda entréer.

Flygvapenmuseum registrerar samtliga besökare manuellt. Museet använder sig även av en så kallad räknematta som komplement till och kvalitetssäkring av den manuella räkningen. Antalet verksamhetsbesökare får museet fram genom att justera antalet registrerade besökare för de som endast besökt butik eller restaurang. Antalet anläggningsbesökare baserar sig dels på den manuella registreringen i museets reception, dels genom en räknare som finns i entrén till restaurangen.

8.8 Lokalkostnader

Uppgifter enligt regleringsbrev

SFHM ska i årsredovisningen specificera myndighetens totala lokalkostnader för 2016 enligt följande: hyra, el och uppvärmning, reparationer och underhåll, samt övriga driftskostnader. Om myndigheten har fler än en hyresvärd ska kostnaderna fördelas per hyresvärd.

Fördelning av lokalkostnader (tkr)

Lokalkostnader	2016	2015
Hyra	36 268	36 025
El och uppvärmning	2 542	1 948
Summa hyra inkl. uppvärmning och elektricitet	38 810	37 973
Reparationer och underhåll	2 294	2 053
Summa lokalkostnader enligt resultaträkning	41 104	40 026

Övriga driftskostnader **2 608** **2 528**

avser bevakning, underhåll larmsystem
(redovisas som övriga driftkostnader i resultaträkningen).

Hyresandel respektive hyresvärd (tkr)

Hyresvärd (belopp, procent)	2016		2015	
Specialfastigheter AB	16 580	42,7%	16 330	43,0%
Statens fastighetsverk	17 772	45,8%	17 245	45,4%
Stockholms Hamn AB	2 340	6,0%	2 300	6,1%
Alecta pensionsförsäkringar	708	1,8%	708	1,9%
Fortifikationsverket	360	0,9%	360	0,9%
Ljungs Tegelbruk AB	395	1,0%	432	1,1%
Fastighet AB Valvakan	603	1,6%	563	1,5%
Övriga*	52	0,1%	35	0,1%
Summa	38 810	100,0%	37 973	100,0%

*Avser tillfälliga lokaler i form av lager, mässor m.m.

8.9 Avgiftsbelagd verksamhet

Uppgifter enligt regleringsbrev

SFHM ska redovisa avgiftsbelagd verksamhet enligt specificerad indelning. För försäljning av varor respektive undersökningar, utredningar och andra tjänster ska såväl intäkter som kostnader redovisas. För övrig avgiftsbelagd verksamhet redovisas endast de sammanlagda intäkterna.

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras (tkr)

Verksamhet	+/- t.o.m. 2014	+/- 2015	Intäkter 2016	Kostnader 2016	+/- 2016	Ack. +/- utgå. 2016
Verksamhet med full kostnadstäckning						
Försäljning av varor	-1 401	-144	3 394	-3 151	395*	-1 150
*Varav justering försäljning av varor 152 tkr						
Undersökningar, utredningar och andra tjänster ⁸						
Varav justering av OH- och hyreskostnader 1 151 tkr	789	117	2 548	-2 159	-763	143
Summa	-612	-27	5 942	-5 310	632	-1 007
Övrig avgiftsbelagd verksamhet						
Entréer och visningar			1 722			
Övrigt			9 487			
Summa			11 209			
Totala avgiftsintäkter som disponeras			17 151			

SFHM:s två museibutiker utgör en del av helhetsupplevelsen vid ett besök på Armémuseum eller Flygvapenmuseum. Syftet är att erbjuda besökarna ett utbud av varor med anknytning till museernas innehåll och ämnesområde. Varorna ska vara unika och representativa, ha hög kvalitet och passa besökare i olika åldrar och med olika intressen och ekonomiska förutsättningar.

Kravet på full kostnadstäckning för försäljning av varor i museibutiker och för produktion av fanor med mera infördes från och med budgetåret 2008. I och med att förändringen genomfördes utan infasningsperiod uppstod betydande underskott i butikerna de första åren 2008–2010. Arbetet med att förändra styrningen och förutsättningarna för att åstadkomma en verksamhet där intäkter och kostnader är i balans över tid har fortsatt under 2016 i enlighet med vad som föreslogs i budgetunderlaget för 2017–2019. Målet om ett årligt överskott på totalt 200 tkr per år för att successivt inhämta det ackumulerade underskottet har uppnåtts och överträffats för 2016. Omsättningen var budgeterad till 3 mkr men utfallet blev närmre 400 tkr högre. Anledningen är främst att butikerna deltagit i särskilda event under det gångna året, såsom Flygdagarna, vilka resulterat i mycket gott utfall vad gäller omsättningen. Ytterligare en förklaring till att målet överträffades är den ökande publiktillströmningen till museerna.

Ett underskott på 152 tkr som avsåg en avslutad caféverksamhet vid Flygvapenmuseum, och som lades ned i december 2008, har reglerats i enlighet med regleringsbrevet för 2016⁹.

⁸ Då tusentalsavrundning används för tabellen Avgiftsbelagd verksamhet har beloppet avseende intäkter 2015 för "Försäljning av varor" avrundats uppåt med 1 tkr.

⁹ Ändringsbeslut Regleringsbrev 2016, Dnr KU2016/02596/KL.

Målet att balansera rimliga under- eller överskott mellan åren bedöms fortfarande som realistiskt att nå framöver för butikerna. Grunderna för butikernas prissättning har redovisats i SFHM:s underlag för avgiftssamrådet avseende 2016, vilket godkänts av Ekonomistyrningsverket (ESV dnr 4.2-1431/2016).

Framtagningen av en fana sker på beställning av Försvarsmakten och är ett hantverk som oftast innebär en tidsmässigt lång process, från beställning, design och produktion till slutlig leverans. Kostnaderna balanserar över en längre tidsperiod men över- och underskott uppkommer beroende hur produktionsprocesserna ligger i förhållande till årsskiftena. Målet är att periodisera såväl intäkter som kostnader för att undvika alltför stora svängningar mellan åren. Omsättningen budgeterades till 3 mkr men utfallet blev något lägre vilket bedöms som normalt för verksamheten. För 2016 uppgår överskottet till 389 tkr.

Under 2016 visade en genomlysning av uppdragsverksamheten att direkta lokal- och indirekta kostnader (OH) inte fördelats korrekt för åren 2013, 2014 och 2015 mellan verksamhet finansierad med anslag och verksamhet finansierad med uppdragsintäkter med krav på full kostnadstäckning. Fakturor till kund inkluderade OH och hyror, däremot blev kostnaderna för OH och hyror felaktigt redovisade i verksamhet som finansierades av anslag. Det skapade ett felaktigt ackumulerat överskott inom uppdragsverksamheten avseende fantillverkning på 1 152 tkr vilket har reglerats under år 2016, efter avstämning med Kulturdepartementet och Ekonomistyrningsverket (ESV).

Vid genomlysningen konstaterades även att ett lager bestående av bland annat tyger och beslag inte hade varit redovisat i balansräkningen tidigare år. Från och med 2016 finns ett lager som avser uppdragsverksamheten på 310 tkr.

Intäkter som disponeras för övrig avgiftsbelagd verksamhet uppvisar en minskning jämfört med föregående år. Budgeterat belopp var 1,2 mkr. Av försiktighetsskäl lades budgeten något lägre för året 2016 på grund av införandet av fri entré-reformen och målet överträffades då visningsintäkter landade på ungefär samma nivå som 2015, drygt 1,3 mkr och entréavgifterna för januari uppgick till 400 tkr. Även budgetposten övriga avgiftsinkomster underskattades, se not 2 till resultaträkningen. Budgeten beräknades till 7,8 mkr med utfallet blev 9,5 mkr. Förklaringen är främst att efterfrågan på konferenser är fortsatt god, särskilt vid Flygvapenmuseum. Denna typ av intäkter är svårbudgeterade då de fluktuerar naturligt mellan år.

9 Organisation

Mål för organisatorisk och social arbetsmiljö

- Vi är insatta i och arbetar i enlighet med uppdrag, mål och strategier.
- Vi verkar aktivt för en långsiktigt hållbar balans mellan ansvar och arbetsbelastning.
- Vi har tillit till och respekterar varandra.

9.1 Kompetensförsörjning

Myndighetens ska enligt förordning (2006:605) om årsredovisning och budgetunderlag redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen i förekommande fall har angett i regleringsbrev eller i något annat beslut. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Vid SFHM fanns år 2016 i medeltal 41 kvinnor (50 procent) och 41 män (50 procent) dvs. 82 medarbetare i medeltal. Av dessa hade 91 procent en tillsvidareanställning (37 av 41 kvinnor samt 38 av 41 män). Myndigheten arbetar stegvis med att öka andelen medarbetare som har en anställning i stället för ersättning per arbetad timme. Antalet årsarbetskrafter (åak) summerade under året till 71 (71 åak 2015, 73 åak 2014).

Fördelning ålder och kön vid SFHM

SFHM												
	Stockholm			Linköping			Övriga landet*			Totalt		
Ålder	K	M	Σ	K	M	Σ	K	M	Σ	K	M	Σ
- 34	4	4	8	6	1	8	0	0	0	10	5	15
35 – 54	13	12	25	8	5	12	0	0	0	21	17	38
55 -	6	10	16	4	7	11	0	2	2	10	19	29
Totalt	23	26	49	18	13	31	0	2	2	41	41	82

*Avser distansmagasinen i Kristianstad, Halmstad och Strängnäs.

SFHM kan genom den egna personalens kompetens kompletterad med tidsbegränsade anställningar och externa konsulter tillgodose verksamhetsmålen. För att möta verksamhetens behov vid tillfälliga arbetstoppar anlitas museivärdar och museilärare med ersättning per arbetad timme.

Möjligheterna för myndigheten att attrahera ny kompetens upplevs som god. Till de rekryteringar som genomförts under året har myndigheten haft ett stort antal sökande. Förutom medarbetare som anställts för kortare perioder har SFHM under året som gått rekryterat sex nya medarbetare med en medelålder på 40 år, fyra kvinnor och två män. Rekryteringarna bygger på tydliga kravprofiler utifrån verksamhetens behov.

Utvecklingsinsatser har planerats utifrån verksamhetens behov och erbjudits samtliga medarbetare på myndigheten. Dessa har bl.a. varit arbetsplatsutbyte samt studiebesök såväl inom som utom landet samt deltagande i konferenser och seminarier (se vidare avsnitt 8.2 Internationellt arbete).

En viktig förutsättning för att göra ett gott arbete är att få en god introduktion. Nya medarbetare och praktikanter med längre praktikperioder får, förutom introduktion i ordinarie verksamhet, även information om den statliga värdegrunden, myndighetens mål, visioner och dess arbetsmiljöarbete. Under hösten 2016 tog SFHM emot två praktikanter inom ramen för regeringens uppdrag Praktik i staten som riktar sig till nyanlända och personer med funktionsnedsättning som står långt ifrån arbetsmarknaden. Därutöver har museerna mottagit ett antal praktikanter som genomgår universitetsutbildningar och Prao-elever från årskurs 8.

Under året har kontakterna med forskarvärlden utanför myndigheten intensifierats. Myndighetens experter har getts möjlighet att fördjupa sig inom sina specialområden och publicera artiklar (se vidare avsnitt 5 Kunskapsuppbyggnad).

För att säkerställa tillgång till viss expertkompetens på sikt prioriteras att äldre medarbetare ges möjlighet att överföra kunskap och förmedla kontaktnät, såväl internationellt som nationellt, till yngre medarbetare. I samband med vakanser och pensionsavgångar görs en bedömning om det finns behov av att delvis förändra inriktningen på kompetenser för att uppnå verksamhetens mål. Genom en aktiv personalplanering och stor flexibilitet hos medarbetarna tillvaratas kompetenser hos befintlig personal för att fylla kompetensbehov under tillfälliga vakanser (föräldra- och tjänstledigheter).

I enlighet med det centrala kollektivavtalet om lokala omställningsmedel har SFHM och de lokala arbetstagarparterna slutit ett lokalt avtal om användningen av de 0,3 procent av lönesumman som årligen ska avsättas för proaktiva omställningsåtgärder som aktiviteter som ska stödja både verksamhetens och arbetstagarnas utveckling utifrån arbetslinjen och ett längre arbetsliv. De områden som anges i det lokala avtalet är; digital organisation, bemötandefokus utifrån prioriteringarna att arbeta med inkludering och att nå nya besökare, affärsmässighet och finansiering, samt övriga relevanta insatser med koppling till regeringens museipolitiska inriktning eller identifierade verksamhetsförändringar. Under året användes 28 procent av de medel som avsattes av 2015 års lönesumma.

Sammantaget bedöms de vidtagna åtgärderna med syfte att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla kompetens ha säkerställt att det inom myndigheten finns kompetens att nå verksamhetens mål på ett ändamålsenligt sätt.

9.2 Arbetsmiljö

SFHM bedriver ett systematiskt arbetsmiljöarbete med rutiner för bl.a. utvecklingssamtal, skyddsronder, friskvård, rapportering av iakttagna risker, tillbud och incidenter. Genom företagshälsovården har SFHM:s personal tillgång till medicinsk, teknisk, ergonomisk och psykosocial expertis. Myndigheten har även under 2016 haft fokus på arbetsmiljöfrågor i allmänhet och då i synnerhet Arbetsmiljöverkets nya föreskrift Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4). Arbetet inleddes med gemensam utbildning om föreskriften för skyddsombud och chefer. Beslut togs, efter samverkan, om mål och delmål för arbetet med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön samt en handlingsplan för arbetet.

SFHM:s Policy för lika rättigheter och möjligheter samt Handlingsplan hur agera om kränkande särbehandling förekommer vid SFHM sågs över för att anpassas till AFS 2015:4. En av punkterna vid årets SFHM-dag var ett utbildningspass Organisatorisk och social arbetsmiljö med fokus på kränkande särbehandling. På så sätt fick alla medarbetare vid SFHM information om den nya föreskriften och möjlighet att reflektera mer kring begreppet kränkande särbehandling.

Under hösten genomfördes med stöd av företagshälsovården en organisatorisk och social skydds rond bestående av enkät med kompletterande workshops gruppvis. Identifierade förbättringsområden är bland annat tydlighet om gemensamma mål och mer långsiktighet, kommunikation, konflikthantering, medarbetarskap samt chefsutveckling. Arbetet med vilka åtgärder som ska genomföras fortsätter under 2017. Personalresurserna i den publika verksamheten förstärktes inför 2016 som förberedelse inför fri entré-reformen. Den oväntat stora ökningen av antalet besökare har under året kommit att påverka arbetsbelastningen inom hela organisationen och SFHM kommer noga att följa utvecklingen.

Skyddsronder genomförs kontinuerligt både i Linköping och i Stockholm. Identifierade brister riskbedöms och handlingsplaner för att komma tillrätta med bristerna dokumenteras och följs upp.

Redovisning av sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3 § förordning (2006:205) om årsredovisning och budgetunderlag

<i>Sjukfrånvaro</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
Totalt	3,0 %	1,6 %
<i>varav långtidssjuka</i>	62,4 %	16,0 %
Kvinnor	2,0 %	1,7 %
Män	3,9 %	1,5 %
Anställda 29 år eller yngre	1,4 %	1,1 %
Anställda 30-49 år	0,8 %	1,3 %
Anställda 50 år eller äldre	5,9 %	2,0 %

Sjukfrånvaron har totalt sett ökat med 1,4 procentenheter jämfört med föregående år och uppgår för 2016 till 3 procent. Eftersom SFHM är en relativt lite myndighet sett till antalet anställda bör noteras att enskilda sjukskrivningar kan få ett stort genomslag på redovisningen mellan åren.

9.3 Verksamhetsutveckling

SFHM arbetar kontinuerligt med att förbättra arbetssätt och processer för att stärka styrning och uppföljning av såväl kärnverksamheterna som de stödjande administrativa funktionerna. Utöver det löpande förbättringsarbetet görs även prioriteringar av utvecklingsfrågor som aktualiseras genom antingen egna initiativ eller externa krav.

De senaste två åren har flertalet av SFHM:s policys och riktlinjer setts över utifrån aktuella krav som ställs på regeringens myndigheter. En modell för uppföljning är i och med 2016 etablerad genom tertialuppföljningar som förbättrat möjligheten att identifiera avvikelser i förhållande till verksamhetsplanen och behov av omprioriteringar av resurser under löpande budgetår. Uppföljningsmodellen innebär även att resultatinformation samlas in löpande under året, vilket har effektiviserat hela myndighetens årsredovisningsarbete.

Ett projekt startades under året i syfte att förbättra beslutsunderlag om av den avgiftsfinansierade verksamheten. Frågor som behandlas är bl.a. kalkylmodeller för avgiftssättning och beräkning av påslag för overhead, avgiftssättning. Under 2016 har fokus legat på den avgiftsfinansierade verksamheten med full kostnadstäckning, dvs. museibutikerna och produktionen av fanor som görs på uppdrag av Försvarsmakten. Projektet fortsätter under 2017 då även övriga intäkter kommer att genomlysas eftersom dessa är än mer väsentliga att styra och följa upp efter borttagandet av entréavgiften.

Den fleråriga satsningen för att modernisera myndighetens fyra olika webbplatser avslutades i december 2016 i och med lanseringen av Flygvapenmuseums nya webbplats. Armémuseums var först ut redan 2015. SMHA-museernas webbplats lanserades i februari 2016 och SFHM:s myndighetswebbplats i mars 2016. Målet har varit att ta fram en bildbaserad och mer användarvänlig sida med responsiv design för olika digitala format. En innehållsmässig omarbetning har gjorts utifrån webbsidornas olika målgruppsbehov.

Antalet besökare till SFHM:s olika webbplatser har ökat under 2016. Det totala antalet besökare på Armémuseums, Flygvapenmuseums och myndighetens webbplats uppgick till 264 374 (210 003 år 2015) vilket motsvarar en ökning på knappt 26 procent jämfört med föregående år. SMHA:s webbplats hade 16 500 besökare men jämförelsesiffror saknas för 2015.

Arbetet med att installera ett fungerande WiFi i Armémuseums museilokaler, Tyghuset, har avslutats. Det möjliggör användning av bland annat ny audioguide via app och modern utställningsteknik, något som hittills endast varit möjligt i Flygvapenmuseums mer moderna lokaler. Investeringar har gjorts i olika besöksräknare för att säkerställa rätt statistik och uppföljning av antalet besökare kopplat till fri-entréreformen. Rekommendationerna om metoder etc. från Kulturanalys ger utrymme för olika tolkningar av hur besökarna ska redovisas och vilka metoder som är mest lämpliga. För SFHM:s del har arbetet under 2016 fokuserat på att säkra kvalitet och enhetliga metoder för myndighetens museer, bland annat genom en än mer ändamålsenlig användning av kassa- och bokningssystemet Blå boken.

Arbetet utifrån SFHM:s digitaliseringsplan för 2016–2018 har under 2016 fokuserats på att förbättra ramverket för arbetet i föremålsdatabasen Primus. Gemensamma riktlinjer för registrering av föremål och bilder har beslutats och en processkartläggning har genomförts. De olika åtgärderna syftar till att förbättra kvaliteten i databasens metadata så att informationen blir korrekt och mer användbar. Se även avsnitt Bevarande. Nya användningsmöjligheter i Primus har tillkommit, bl.a. en modul för att dokumentera konserveringsinsatser av föremål. Visst arbete återstår från leverantörens sida innan applikationerna kan användas fullt ut.

Arbetet med att säkerställa hållbara lösningar och ändamålsenliga lokaler för magasinering av Flygvapenmuseums samlingar har fortgått under 2016. Avtal har ingåtts med en av de nuvarande fastighetsägarna, Valvakan AB, om att hyra en nybyggd lokal i anslutning till ett redan förhyrt magasin i Malmslätt. Inflyttning sker hösten 2017 vilket möjliggjort uppsägning av två andra lokaler i Linköping. En mer samlad magasinering och bättre lokallösning ger möjligheter till visningar av magasin för besökare.

Av redovisningen under området Bevarande framgår att SFHM under 2016 investerat både tid och resurser för att förbättra de konkreta förutsättningarna för arbetet med samlingarna (förvaringssystem, utrustning för konservering, arbetsmiljö, rutiner för ordning och reda m.m.). Vidare har en policy för förvärv och gallring har utarbetats under året i syfte att tydliggöra kriterierna för vilket kulturarv som ska bevaras för framtiden när det gäller SFHM:s föremålssamlingar.

Extra personalresurser har avsatts under 2015–2016 i syfte att slutföra arbetet med att ordna och förteckna tidigare års digitala arkiv och pappersarkiv. En mer ändamålsenlig lokal för myndighetsarkivet har färdigställts i Frihamnsmagasinet och godkänts av Riksarkivet.

SFHM anlitar sedan 2013 Statens servicecenter (SSC) för löpande ekonomi- och löneadministration, finansiell redovisning och bokslut samt systemstödtjänster för personaladministration och fakturahantering. SFHM:s helkundslösning håller ännu på att stabiliseras. Erfarenheterna så här långt visar att det finns svårigheter när det gäller gränsdragningen för arbetsuppgifter och ansvarsfördelning avseende den finansiella externredovisningen. Det avgörande skälet för SFHM att vara helkund hos SSC är minskad sårbarhet i den löpande hanteringen av betalningar och systemstödsfrågor.

Sammantaget har övergången till SSC inneburit ökade kostnader för SFHM:s ekonomi- och personaladministration. Den främsta anledningen är kostnaderna för systemstöden som har varit fortsatt resurskrävande, både när det gäller faktiska systemkostnader men även för den arbetstid som måste avsättas inom SFHM. Under 2016 avsattes personalresurser för övergång till nytt personaladministrativt system, Primula. Arbetet avbröts dock på initiativ av SSC på grund av dels de höga kostnader som det nuvarande avtalet med systemleverantören medför för SSC:s kundmyndigheter.

SFHM tog 2015 initiativ till utveckling av en automatiserad rutin för överföring av information från kassa- och bokningssystemet Blå boken till ekonomisystemet Agresso. Utvecklingsarbetet har skett i samarbete med SSC och berörda systemleverantörer och den nya rutinen under året tagits i bruk fullt ut. Projektet har varit resurskrävande men slutresultatet innebär en väsentlig minskning av den arbetstid som framöver krävs för manuell hantering av kundfakturer och kassaunderlag på SFHM. Behovet av löpande ekonomiadministrativa tjänster från SSC minskar också i denna del.

Under året har ett egeninitierat arbete med att ta fram en avtalsdatabas slutförts. Den kommer att tas i bruk under 2017 i syfte att underlätta avtalsuppföljningen och efterlevnad av gällande upphandlingsregler.

En viktig del i att utvecklas som digital organisation är SFHM:s kontinuerliga arbete för att stärka informationssäkerheten både i fråga om IT-lösningar och handhavande av utrustning. Under året har ytterligare steg tagits i att fullt ut övergå till virtuella lösningar för såväl servrar som brandvägg. En policy för informationssäkerhet har tagits fram samt riktlinjer för informationsklassificering i enlighet med Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) krav anpassat till SFHM:s verksamhetsförutsättningar, vilka kommer att vara utgångspunkt för fortsatt arbete under 2017.

10 Finansiell redovisning

10.1 Resultaträkning

(tkr)	Not	2016	2015
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	101 833	91 109
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	19 215	23 902
Intäkter av bidrag	3	1 798	2 202
Finansiella intäkter	4	92	53
Summa		122 938	117 267
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-46 627	-43 827
Kostnader för lokaler		-41 104	-40 026
Övriga driftkostnader		-27 928	-27 327
Finansiella kostnader	6	-70	-37
Avskrivningar och nedskrivningar		-5 591	-6 076
Summa		-121 320	-117 294
Verksamhetsutfall		1 618	-27
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		18 774	18 291
Lämnade bidrag	7	-18 774	-18 291
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	8	1 618	-27

10.2 Balansräkning

(tkr)	Not	2016-12-31	2015-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	656	623
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	69	92
Summa		725	715
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	1 616	1 632
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	15 911	18 842
Pågående nyanläggningar	13	83	390
Summa		17 610	20 864
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	14	1 114	636
Summa		1 114	636
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	15	1 178	1 589
Fordringar hos andra myndigheter	16	3 228	3 047
Övriga kortfristiga fordringar	17	29	71
Summa		4 434	4 707
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	18	9 957	9 804
Övriga upplupna intäkter	19	494	645
Summa		10 451	10 449
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20	-1 004	-1 885
Summa		-1 004	-1 885
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		1 147	0
Kassa och bank		14	46
Summa		1 161	46
SUMMA TILLGÅNGAR		34 492	35 532

(tkr)	Not	2016-12-31	2015-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	21		
Balanserad kapitalförändring		653	1 680
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	1 618	-27
Summa		2 271	1 653
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	22	23	18
Övriga avsättningar	23	158	90
Summa		182	108
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	24	15 970	18 885
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	25	0	204
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	26	1 852	1 722
Leverantörsskulder		4 663	4 046
Övriga kortfristiga skulder	27	705	653
Summa		23 190	25 510
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	28	3 965	3 511
Oförbrukade bidrag	29	4 762	4 631
Övriga förutbetalda intäkter	30	122	119
Summa		8 849	8 261
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		34 492	35 532

10.3 Anslagsredovisning

Anslag (tkr)		Ing. över- förings- belopp	Årets till- delning enl. regl. Brev	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp
	Not					
Uo 17 8:1 Ramanslag Centrala museer: Myndigheter ap.9 Statens Försvarshistoriska museer	31	2 273	118 725	120 998	-119 681	1 316
Summa		2 273	118 725	120 998	-119 681	1 316

10.4 Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF, förordning (2000:606) om myndigheters bokföring, tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 20 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Ändrade redovisningsprinciper

Från år 2016 redovisas värdet av varulagret för uppdragsverksamheten, vilket inte skett tidigare. Effekten blir en påverkan av årets värdeförändring av varulagret på 310 tkr, se vidare not 14.

Kostnadsmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas från och med år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2015, 387 tkr, har år 2016 minskat med 75 tkr.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas, maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Beloppsgränsen för anskaffning av likartade tillgångar uppgår från och augusti 2016 till 50 tkr, dessförinnan uppgick värdet till 20 tkr. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången tas i bruk. I vissa fall kan det förekomma avsteg från grundregeln då en individuell bedömning ger annan avskrivningstid.

Tillämpade avskrivningstider

Licenser och rättigheter	3-5 år
Datorer och kringutrustning	3 år
Övriga kontorsmaskiner	5 år
AV-utrustning	5 år
Bilar	5 år
Verkstadsutrustning och laboratorieutrustning	10 år
Förbättringsutgift på annans fastighet	5-10 år
Inredningsinventarier	10 år
Basutställning	3-10 år

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp som de efter individuell prövning beräknas bli betalda. Butikernas varulager är värderat till anskaffningsvärde efter avdrag för inkurans. Varulagret värderas till anskaffningsvärde enligt lägsta värdets princip.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Upplysningar av väsentlig betydelse

Statens försvarshistoriska museer ska enligt regleringsbrevet särredovisa eventuella sponsringsintäkter i not 2 till resultaträkningen.

Verksamhetens intäkter bidrar till den samlade finansieringen och har därför inte fördelats på prestationer eller verksamhetsområden. Kostnader för prestationer och verksamhetsområden innefattar direkta drifts- och lönekostnader, direkta lokalkostnader, direkta avskrivningar och indirekta kostnader (overhead). De indirekta kostnaderna består av kostnader för gemensamma drifts- personal och lokalkostnader samt avskrivningskostnader vilka fördelas på prestation/verksamhetsområde enligt andelen direkta lönekostnader. Fördelning av direkta lönekostnader bygger sedan 2014 på bedömning av nedlagd tid per prestation för respektive medarbetare.¹⁰

Mellan åren 2013 till 2015 har direkta lokal- och indirekta kostnader (OH) inte fördelats korrekt mellan Statens försvarshistoriska museer (SFHM) anslags- och uppdragsverksamhet. Det har skapat ett ackumulerat överskott inom uppdragsverksamheten avseende fantillverkning. Fakturor till kund, Försvarsmakten, inkluderade OH och hyror men kostnaderna blev felaktigt redovisade mot anslaget. Det felaktiga ackumulerade överskottet har justerats under år 2016, efter avstämning med Kulturdepartementet och Ekonomistyrningsverket (ESV). Justeringen på 1 152 tkr har bokförts i balansräkningen på konto för "Balanserad kapitalförändring" och konto för

¹⁰ För 2013 baserades fördelningen av direkta lönekostnader på en bedömning av nerlagd tid per verksamhetsområde och prestation för respektive avdelning som helhet. Den mer precisa fördelningen av tid kan påverka jämförelsen med tidigare års utfall.

"Avräkning med statsverket". Justeringen påverkar således inte årets kapitalförändring. Däremot får det en effekt på utfallet för årets anslagsförbrukning och utgående sparande.

Enligt regleringsbrev (ändringsbeslut Dnr KU2016/02596/KL, 2016-12-08) får högst 151 tkr av anslaget användas för att täcka det ackumulerade underskottet för den avgiftsbelagda verksamheten med försäljning av varor. Detta underskott har i likhet med justering av uppdragsverksamheten justerats mellan balansposterna "Balanserad kapitalförändring" och "Avräkning med statsverket".

Den redovisade skillnaden mellan summa "Intäkter av anslag" och summa "Utgifter" på anslaget Uo 17 8:1 ap.9 fördelar sig enligt följande:

-Semesterdagar som intjänats före 2009	-75 tkr
- Justering OH och hyror avseende uppdragsverksamheten 2013-2015	1 152 tkr
- Justering underskott i verksamheten för försäljning av varor	<u>-151 tkr</u>
Summa skillnad mellan summa "Intäkter av anslag och summa och "Utgifter " på anslaget	926 tkr

Av årsredovisningen ska fördelningen av bidragsintäkterna mellan statliga bidrag, bidrag från mellanstatliga organ respektive icke-statliga bidrag framgå. SFHM har under 2015 inte mottagit några mellanstatliga bidrag.

Skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till ledande befattningshavare enligt 7 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB)

Utbetald skattepliktig ersättning och andra förmåner till ledande befattningshavare vid SFHM, utsedda av regeringen (tkr):

	Ersättning
Överintendenten Staffan Bengtsson	<u>1 038 tkr</u>
Summa	1 038 tkr
Övriga uppdrag	
- Ordförande i Nämnden för statligt tandvårdsstöd	87 tkr
Övrigt: Bilförmån	

Noter

(tkr)

Resultaträkning

(tkr)	2016	2015
1 Intäkter av anslag		
Intäkter av anslag	101 833	91 109
Summa	101 833	91 109

Summa "Intäkter av anslag" (101 833 tkr) och "Anslagsmedel till bidrag (18 774 tkr) skiljer sig från summa "Utgifter" (-119 681 tkr) på anslaget Uo 17 8:1 ap. 9.

Skillnaden på 926 tkr beror på:

- En minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009 uppgår till - 75 tkr
- Att direkta lokalkostnader och indirekta kostnader för uppdragsverksamheten mellan åren 2013-2015 felaktigt belastat anslaget istället för verksamheten om krav på full kostnadstäckning. Regleringen uppgår till 1 152 tkr.
- Att ett ackumulerat underskott i verksamheten med försäljning av varor reglerats med -151 tkr, enligt villkor i regleringsbrevet ändringsbeslut Dnr Ku2016/02596/KL.

2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar**Verksamhet med full kostnadstäckning**

Butik Armémuseum	962	871
Butik Flygvapenmuseum	2 432	1 844
Uppdragsverksamhet	2 548	1 691
Summa	5 942	4 406

Övrig avgiftsbelagd verksamhet

Entréintäkter*	387	6 006
Visningar	1 335	1 354
Programverksamhet	111	113
Simulator Flyglabb	487	445
Avvecklingssamarbete med Försvarsmakten	1 121	1 494
Samverkansavtal med Statens Maritima Museum	600	600
Utlån & depositioner	129	147
Lokaluthyrning enligt 4 § avgiftsförordningen	2 975	3 131
Konferensverksamhet exklusive lokaler §4 **	3 913	4 005
Övriga intäkter §4	151	300
Offentligrättsliga avgifter	0	1
Summa	11 209	17 596

Andra ersättningar

Sponsring***	1 126	1 900
Andra ersättningar****	938	0
Summa	2 064	1 900

Summa Total *****

19 215	23 902
---------------	---------------

*2016-02-01 infördes fri entré vilket gett ett intäktsbortfall gällande entréintäkter och istället påverkas anslagsförbrukningen.

** Till och med helåret 2016 har bruttoredovisning för konferensverksamheten tillämpats vid Flygvapenmuseum. Det innebär att intäkterna netto uppgår till 880 tkr 2016 och till 628 tkr 2015. Avgiftsintäkterna §4 får inte enligt avgiftsförordningen överstiga 5 % av de totala kostnaderna två år i rad. Vid en nettoredovisning av verksamheten utgör de 5 % 2016, 6 % 2015 och 4 % 2014.

***Av totalt 1 900 tkr, har 774 tkr redovisats som bidrag för finansiering av anläggningstillgångar. Se även Bidrag från icke statliga och not 3 2015 års sponsringsintäkter från Saab utnyttjades till driftkostnader med hela beloppet.

****811 tkr avser försäljning av fordon, som överförts från Försvarsmakten till SFHM. Försäljning har skett då dessa ej längre används i verksamheten och de ej heller ingår i museisamlingarna.

Resultaträkning

(tkr)	2016	2015
3 Intäkter av bidrag		
Bidrag från statliga myndigheter:		
Arbetsförmedlingen, lönebidrag mm bidrag	1 080	812
Summa	1 080	812
Bidrag från icke statliga:		
Arv E. Heinerstam (avskrivningar FVM Etapp 3)	0	129
Westman Werner fond (avskrivningar FVM Etapp 3)	0	200
Östergötlands flyghistoriska sällskap (ÖFS DC3)	30	30
Saab AB, (avskrivningar FVM Etapp 3 m.m.)*	531	746
Armémusei vänner	0	126
Riksbankens jubileumsfond (Osmanska riket)	36	1
Övriga bidrag	121	159
Summa	718	1 390
Summa Total	1 798	2 202

* 774 tkr har redovisats som bidrag för finansiering av anläggningstillgångar, varav 243 tkr avser finansiering för 2016 års avskrivningar. Se även not 2 Övriga intäkter.

4 Finansiella intäkter		
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret*	2	1
Ränta på avistalån i Riksgäldskontoret	89	51
Övriga ränteintäkter	1	1
Summa	92	53

*Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.

5 Kostnader för personal		
Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	31 500	29 985
<i>Varav arvoden ej anställd personal</i>	56	113
Sociala avgifter	13 935	12 651
Övriga kostnader för personal	1 192	1 191
Summa	46 627	43 827

6 Finansiella kostnader		
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	65	32
Övriga finansiella kostnader	5	5
Summa	70	37

Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ.

Resultaträkning

(tkr)	2016	2015
7 Lämnade bidrag		
Verksamhetsbidrag	15 425	14 910
Projektbidrag	3 381	3 496
Återbetalda bidrag	-32	-115
	18 774	18 215
8 Årets kapitalförändring		
Avgiftsfinansierad verksamhet, över-/underskott*	632	-27
SAAB sponsring, överskott**	986	0
	1 618	-27

*Årets överskott är planerat och följer en långsiktig plan om att täcka butiksverksamheternas balanserade underskott.

**Under 2015 blev sponsringsintäkterna på 1 900 tkr fullt utnyttjade för driftskostnader. 2016 har 774 tkr redovisats som bidrag för finansiering av anläggningstillgångar samt 140 tkr för SAABs utnyttjande av lokaler.

Balansräkning

(tkr)	2016-12-31	2015-12-31
9 Balanserade utgifter för utveckling		
Ingående anskaffningsvärde	888	539
Årets anskaffningar*	178	349
Summa anskaffningsvärde	1 066	888
Ingående ackumulerade avskrivningar	-265	-195
Årets avskrivningar	-145	-69
Summa ackumulerade avskrivningar	-410	-265
Utgående bokfört värde	656	623
*Årets anskaffningar 2016 avser egenutveckling av ny webbplats för Flygvapenmuseum.		
10 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	481	366
Årets anskaffningar*	0	115
Summa anskaffningsvärde	481	481
Ingående ackumulerade avskrivningar	-389	-329
Årets avskrivningar	-23	-60
Summa ackumulerade avskrivningar	-412	-390
Utgående bokfört värde	69	92
11 Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	4 671	4 537
Årets anskaffningar	256	133
Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-42	0
Summa anskaffningsvärde	4 885	4 671
Ingående ackumulerade avskrivningar	-3 039	-2 827
Årets avskrivningar	-272	-211
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	42	0
Summa ackumulerade avskrivningar	-3 269	-3 039
Utgående bokfört värde	1 616	1 632
12 Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
Ingående anskaffningsvärde	66 093	92 796
Årets anskaffningar	1 848	1 943
Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-1 559	-28 647
Överföringar	390	0
Summa anskaffningsvärde	66 772	66 093
Ingående ackumulerade avskrivningar	-47 251	-70 100
Årets avskrivningar	-5 151	-5 737
Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar*	1 541	28 587
Summa ackumulerade avskrivningar	-50 861	-47 251
Utgående bokfört värde	15 911	18 842

*En ny modul gällande anläggningar upprättades i ekonomisystemet under 2015 vilket medförde en engångspåverkan avseende utrangeringar av anläggningstillgångar och dess ackumulerade avskrivningar.

Balansräkning

(tkr)	2016-12-31	2015-12-31
13 Pågående nyanläggningar		
Ingående anskaffningsvärde	390	0
Årets anskaffningar	83	390
Färdigställda anläggningar*	-390	0
Utgående bokfört värde	83	390
*Under året har uppbyggnad av en ny datorpark, som påbörjades under 2015, blivit färdigställd.		
14 Varulager och förråd		
Varulager butik Armémuseum	309	270
Varulager butik Flygvapenmuseum	495	366
Varulager uppdragsverksamhet*	310	0
Summa	1 114	636
* Varulager som hör till uppdragsverksamheten har inte redovisats tidigare år, varför hela varulagerförändringen påverkar värdet av årets varulager. Utgående balans för varulagret 2015 har uppskattats till 170 tkr. Se vidare under Tilläggsupplysningar avsnittet "Ändrade redovisningsprinciper".		
15 Kundfordringar		
Kundfordringar	1 178	1 589
Summa	1 178	1 589
16 Fordringar hos andra myndigheter		
Fordran ingående mervärdesskatt	2 417	2 426
Kundfordringar hos andra myndigheter*	769	469
Övriga fordringar hos andra myndigheter	42	152
Summa	3 228	3 047
*Antalet uppdrag och samarbeten med framförallt Försvarsmakten fluktuerar över åren.		
17 Övriga kortfristiga fordringar		
Fordringar hos övriga*	29	71
Summa	29	71
*Fordringarna avser Flygvapenmuseums och Armémuseums butikers dags- och växelkassor.		
18 Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyreskostnader	9 590	9 423
Övriga förutbetalda kostnader	367	380
Summa	9 957	9 804

Balansräkning

(tkr)	2016-12-31	2015-12-31
19 Övriga upplupna intäkter		
Upplupna hyror utomstatliga	336	540
Övriga upplupna intäkter inomstatliga*	108	0
Övriga upplupna intäkter utomstatliga**	50	105
Summa	494	645
* Övriga upplupna intäkter inomstatliga avser beräknad fordran på Arbetsförmedlingen för lönebidrag m.m. för perioden november -december 2016. ** Övriga upplupna intäkter utomstatliga avser kvarvarande fordran på Beredskapsmuseet som sedan år 2012 enligt tingsrättsdom ska regleras med 50 tkr per år. Ursprungligen var fordran på 250 tkr och avser rättegångskostnader.		
Avräkning med statsverket		
20 Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-2 273	-968
Redovisat mot anslag	119 681	109 559
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-118 725	-110 865
<i>Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-1 316	-2 273
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	387	547
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-75	-159
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	312	387
Summa Avräkning med statsverket	-1 004	-1 885

Myndighetskapital**21 Specifikation förändring av myndighetskapitalet**

	Balanserad kapitalföränd- ring, Avgiftsbelagd verksamhet*	Balanserad kapitalföränd- ring, Sponsring	Kapitalföränd- ring enl resultaträk- ningen	Summa
Utgående balans 2015	-612	2 292	-27	1 653
Ingående balans 2016	-612	2 292	-27	1 653
Föregående års kapitalförändring	-27	0	27	0
Rättelse 1*	-1 152			-1 152
Rättelse 2*	151			151
Årets kapitalförändring	632	986	1 618	1 618
Summa årets förändring	-395	-986	1 645	618
Utgående balans 2016	-1 007	3 278	1 618	2 271

*Den ackumulerade kapitalförändringen innehåller en rättelse på 151 tkr för en tidigare avslutad caféverksamhet samt reglering av direkta hyres- och indirekta kostnader -1 152 tkr för uppdragsverksamheten åren 2013-2015. Se även avsnitt 8.7 Avgiftsbelagd verksamhet samt Tilläggsupplysningar.

Balansräkning

(tkr)	2016-12-31	2015-12-31
22 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
Ingående avsättning	18	0
Årets pensionskostnad	23	45
Årets pensionsutbetalningar*	-18	-28
Utgående avsättning	23	18
*Avser delpension som beslutades 2015.		
23 Övriga avsättningar		
Ingående balans	90	0
Årets förändring*	68	90
Utgående balans	158	90
*Posten avser medel enl. lokalt omställningsavtal. Avtalet ingicks 2016-02-03.		
24 Lån i Riksgäldskontoret		
Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
Ingående balans	18 885	21 373
Under året nyupptagna lån	2 132	2 738
Årets amorteringar	-5 047	-5 226
Utgående balans	15 970	18 885
Beviljad låneram enligt regleringsbrev	30 000	30 000
Utnyttjad låneram inklusive eventuell finansiell leasing	15 970	18 885
25 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret		
Beviljad räntekontokredit i Riksgäldskontoret enligt regleringsbrevet		
	12 000	10 665
Utgående skuld på räntekontot	0	204
Summa	0	204
26 Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
Utgående mervärdesskatt	317	537
Arbetsgivaravgifter	813	770
Leverantörsskulder andra myndigheter	722	416
Summa	1 852	1 722

Balansräkning

(tkr)	2016-12-31	2015-12-31
27 Övriga kortfristiga skulder		
Personalens källskatt	696	649
Övrigt	9	4
Summa	705	653
28 Upplupna kostnader		
Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	2 680	2 513
Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	305	264
Övriga upplupna kostnader	980	734
Summa	3 965	3 511
29 Oförbrukade bidrag		
Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	8	8
Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner	4 293	4 123
Donationer*	461	500
Summa	4 762	4 631
<i>varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:</i>		
inom tre månader	8	0
mer än tre månader till ett år	0	8
Summa	8	8
Varav 2 136 tkr av det totala beloppet är avsatt för framtida avskrivningar.		
*Donationen avser ett penninglegat som testamenterats till Flygvapenmuseum.		
30 Övriga förutbetalda intäkter		
Förutbetalda hyror	122	119
Summa	122	119

Anslagsredovisning

31 Uo 17 8:1 ap.9

Centrala museer: Myndigheter

Enligt regleringsbrevet disponerar Statens Försvarshistoriska museer en anslagskredit på 3 561 tkr. Krediten har inte utnyttjats.

Enligt villkor för anslag 8:1 ska minst 22 500 tkr användas för bidragsgivning enligt förordningen (2013:1007) om statsbidrag till försvarshistoriska museiverksamheter samt till kostnader vid Statens försvarshistoriska museer som är förenade med upprätthållande av dessa verksamheter.

Finansieringen för verksamheten under år 2016 bestod av anslag 23 530 tkr (90 %) och 2 532 tkr (10 %) andra ersättningar. Årets bidragsgivning uppgick till netto 18 774 tkr (brutto 18 806 tkr) och 7 288 tkr till direkta kanslikostnader. Se även avsnitt 6.2 Resultatbedömning. Årets totala kostnadsmassa överstiger villkoret då gemensamma indirekta kostnader fördelats samt externa intäkter tillförts verksamheten.

I enlighet med regleringsbrevet har under året 151 tkr använts för att täcka del av det ackumulerade underskottet i verksamheten försäljning av varor.

Under åren 2013–2015 har direkta lokal- och indirekta kostnader inom uppdragsverksamheten felaktigt redovisats mot anslaget. Det felaktiga ackumulerade överskottet har justerats under år 2016 med 1 152 tkr. Se vidare under Tilläggsupplysningar avsnitt "Upplýsingar av væsentlig betydelse".

10.5 Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2016	2015	2014	2013	2012
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	30 000	30 000	40 000	40 000	40 000
Utnyttjad	15 970	18 885	21 373	23 953	25 062
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	12 000	10 655	10 655	10 655	10 520
Maximalt utnyttjad	5 111	4 640	5 339	6 626	4 105
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	2	1	51	116	185
Räntekostnader	65	32	4	8	6
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	15 000	19 000	19 800	17 400	14 660
Avgiftsintäkter	18 089	22 002	21 133	20 033	17 590
Anslagskredit					
Beviljad	3 561	3 326	3 307	3 197	3 209
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	1 316	2 273	967	1 257	1 258
Personal*					
Antalet årsarbetskrafter (st)	71	71	73	70	72
Medelantalet anställda (st)	82	84	75	75	77
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 630	1 566	1 523	1 532	1 480
Kapitalförändring**					
Årets	1 618	-27	-1 202	1 343	389
Balanserad***	653	1 680	2 882	1 540	1 150

*Årsarbetskrafter och medelantal anställda redovisas här exklusive anställda med ersättning per timme.

**Fr.o.m. år 2009 avräknas anslag kostnadsmässigt. Årets kapitalförändring fr.o.m. år 2009 består enbart av över/underskott för verksamhet med full kostnadstäckning, samt sponsring från Saab AB.

*** Under året har justering av OH-kostnader för fantillverkning åren 2013–2015 med -1 152 tkr och underskott i verksamheten för försäljning av varor med 151 tkr. Se vidare under "Tilläggsupplysningar och noter" vid avsnittet "Upplysningar av väsentlig betydelse".

Intygande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm 2017-02-22

Helene Rånlund
Vikarierande Överintendent